

Att sluta som god tvåa

Om svaga aktörer i korta, konventionella krig¹

av Robert Petersen²

Résumé

Why do weak actors in some cases achieve limited strategic success against a numerically superior attacker? Contemporary theories are usually based on the logic of prolonged guerrilla war. However, this does not explain why some actors succeed in short conventional wars. This article explores the puzzle in a theory-testing case study of two deviant cases. During the Russo-Finnish Winter War (1939–1940) and the Second Lebanon War (2006), Finland and Hezbollah respectively managed to avoid defeat which led to long-term strategic success. The central question in both cases is why a vastly superior attacker (the Soviet Union and Israel respectively) chooses to end the war prematurely, even though victory (or at least a greater degree of gain) is possible by means of brute force. The analysis shows that the defender's tactical gains deny the attacker achieving its strategic goals. When the difference between plan (consisting of goals and expectations) and result is great enough, the attacker lowers the strategic goals, and consequently the defender achieves limited but sufficient strategic success. The defender's tactical gains furthermore enable impact from the attacker's external strategic environment also contributing to the decision to limit goals. The logic differentiates from guerrilla wars because in conventional wars the attacker chooses not to win by brute force, as opposed to brute force not being effective.

KAN MILITÄRT SVAGA stater nå framgång i konventionella krig mot en starkare angripare? Eller, lönar det sig bara att undvika krig (genom avskräckning), förlita sig på extern hjälp (genom alliansstrategier) eller rentav att planera för gerillakrig? Utgångspunkten för denna artikel är att det saknas heltäckande förklaringar av utfall till den svages fördel i styrkeasymmetriska krig. I huvudsak omfattar nuvarande teorier gerillakrig där den svage nöter ut den starkes vilja genom utdraget lågintensivt krig. Dock saknas teorier om varför den svage försvararen i vissa fall når framgång även i korta krig med konventionella medel och metoder. Beror framgången på den svage aktörens agerande eller på externa faktorer utanför dess kontroll? Artikelns forskningsfråga är:

Hur kan svaga aktörers framgång mot starkare motståndare i korta konventionella krig förklaras?

Frågan studeras genom en deduktiv teori-prövande fallstudie av vinterkriget 1939–40 och andra Libanonkriget 2006. Syftet är att komplettera befintliga teorier för den specifika kategori av fall som asymmetriska, korta och konventionella krig utgör. Ur ett professionsperspektiv är syftet att utforska logiken bakom svensk militärstrategisk doktrin.

Studieobjektet är krig i betydelsen kamp om viljor som omfattar storskaligt våld.³ Typen av krig avgränsas till mid- to high-intensity continental warfare,⁴ och därmed exkluderas renodlade sjö-/luftkrig samt kärnvapen i övre och gerillakrig i nedre ändan av konfliktskalan. Däremot behöver antagonis-

terna inte nödvändigtvis vara nationalstater. Med korta avses krig understigande sex månader. I relationen stark-svag förutsätts den starke vara angriparen och den svage vara försvararen med ett styrkeförhållande om minst 5:1. Angreppet ska vara med konventionella styrkor och inte exempelvis stöd till rebellgrupper eller proxystyrkor. Tidsmässigt studeras perioden efter första världskriget som innebar ett paradigmskifte inom krigföringen. Andra avgörande begrepp som asymmetri, konventionellt-okonventionellt, taktik och strategi definieras ytterligare i teoriavsnittet med utgångspunkt i forskningsöversikten. Nyckelbegreppet seger eller snarare framgång kommer särskilt att diskuteras på grund av dess komplexitet.

I nästföljande avsnitt diskuteras forskningsläget avseende förklaringar av seger i krig i allmänhet och asymmetriska krig i synnerhet. I teoridelen formuleras en hypotes och två alternativa förklaringar genom ett hypotetiskt-deduktivt resonemang. I metodavsnittet beskrivs metod, val av fall och teorin operationaliseras. Slutligen analyseras empiri från två fall och artikeln avslutas med en diskussion om slutsatser och dess implikationer.

Forskningsöversikt

Frågan om vad som leder till seger i krig innehåller två delfrågor: vad är seger och hur uppnås den? I detta kapitel diskuteras forskning kring seger, hur den uppnås i allmänhet och för svaga aktörer i synnerhet. Diskussionen leder till slutsatser avseende luckor i nuvarande forskning och artikelns teoretiska bidrag.

Vad är seger?

Den klassiska definitionen av seger kan exemplifieras med Carl von Clausewitz: ”kriget är en våldsakt för att tvinga motståndaren

att uppfylla vår vilja” samt ”... fiendens avväpnande eller underkastelse, vad man nu vill kalla det, alltid måste vara krigets mål.”⁵ Motståndarens värnlöshet uppnås genom att förinta dess stridskrafter, erövra dess land och bryta folkets vilja. Tankarna är dock ett uttryck för Clausewitz' ideala krig och han konstaterar att i det verkliga kriget så görs förloraren sällan värnlös och många vägar leder till framgång.⁶

Idag har västvärldens erfarenhet av small wars medfört en akademisk debatt om koncepten seger och nederlag i komplexa konflikter. Trenden går mot färre tydliga militära segrar på grund av politikens oförmåga att formulera tydliga mål, vilket gör segern svårdefinierad och därmed svåruppnåbar. Dessutom får starka stater allt svårare att besegra svagare på grund av krigens relativa betydelse, det krig som är begränsat för den starke aktören kan vara totalt för den svage.⁷

Robert Mandel utvecklar begreppet seger med utgångspunkt i krigens ökade komplexitet och att trenden går mot mindre tydliga utfall i krig vilket han kategoriserar som premodern (total) respektive modern (begränsad) seger. Tidigare definitioner anses otillräckliga, exempelvis måluppfylld eller ett mer flytande kostnad/vinst-perspektiv. Hans förslag på en ny definition består av två faser: där strategisk seger är ett nödvändigt men inte tillräckligt villkor för säkerhetsstrategisk seger. Detta utgör skillnaden mellan att vinna kriget och att vinna freden. Resonemanget kan jämföras med Clausewitz konstaterande att krigets resultat aldrig är slutgiltigt. Teorin baseras främst på västliga misslyckanden med regimskiften och nationsbyggande.⁸ Dock så kan huvuddragen vara applicerbara även på andra konflikter, i synnerhet de som inte slutade med en entydig militär och strategisk seger.

Oavsett definition så är förståelsen för seger dessutom subjektiv och tolkas olika främst

beroende på tids- respektive aktörsperspektiv. Värderas seger på kort eller lång sikt? Vems perspektiv är giltigt: statsledningar, befolkning eller omvärlden? Därmed är det kanske inte aktören som dikterar fredsvillkoren som är den slutliga segraren. Dessutom skiljer sig synen på seger mellan statliga och icke-statliga aktörer (vinna respektive inte förlora) samt mellan offensiva starka stater och svaga defensiva stater (kontroll och hegemoni respektive bibehålla självbestämmande).⁹

Utifrån segrerns subjektivitet lyfter Dominic Johnson och Dominic Tierney fram hur snedvriden perception kan få den segrande att framstå som förlorare och tvärtom. *Score-keeping* innebär att vinster och förluster (territorium, soldater, materiel etc) samt måluppfyllnad räknas. Detta värderas dessutom mot hur viktiga respektive svåruppnådda dessa var, vilket kan öka perceptionen av seger. *Match-fixing* är ett resultat av betraktarens bias och förklarar glappet mellan objektiv och subjektiv seger. Förutfattade meningar innan, framträdande händelser under och socialt tryck efter händelseförloppet påverkar perceptionen.¹⁰ Teorin bidrar främst till att förklara hur seger uppfattas av externa betraktare i de fall utfallet inte varit uppenbart.

Sammanfattningsvis går nutida forskning bortom den klassiska synen på seger som motståndarens fullständiga underkastelse genom förstörandet av dess stridskrafter. Även om mycket av den moderna debatten i ämnet tar sin utgångspunkt i gerillakrig, terrorism och upprorsbekämpning så bidrar litteraturen med teorier som hjälper oss att förklara utfall i krig mer nyanserat än dikotomin seger-nederlag.

Hur uppnås seger?

Det finns tre dominerande förklaringar till utfall i krig eller hur strategisk seger uppnås: numerär, teknik eller metod.

Numerär innebär att relativa styrkeförhållanden förklarar utfallet. Detta kan exemplifieras av internationella relationer-fältets realister som beräknar styrka (power) utifrån bland annat befolkningsmängd, industri och naturresurser som ger ekonomisk styrka vilket i sin tur kan skapa stridskrafter.

Teknik kan ses som ett kommunicerande kärl till numerär, i regel måste en aktör välja mellan stor numerär eller hög teknisknivå. Allt annat lika så anses aktören med ”bäst” teknik vinna.¹¹ Denna teori har fått stort praktiskt genomslag, framför allt efter Gulfkriget 1991 med efterföljande diskussion om Revolution in Military Affairs (RMA).

Metod (eller force employment) utgår från hur det militära maktmedlet används och kan exemplifieras med manöverkrigföring, B.H. Liddell-Harts strategy of indirect approach eller Stephen Biddles modern system.¹² Teorierna omfattar olika analysnivåer från enskilda slag till hela krig. Den gemensamma nämnaren är att genom ett bättre användande av stridskrafter kan effektiviteten öka och därmed kan den svagare uppnå militär seger eller den starke segra till lägre kostnad.

Dessa tre perspektiv är inte heltäckande förklaringar till varför den svage vinner. Numerär faller på sin egen orimlighet. Teknik anses generellt vara ett svagt orsakssamband och förutsätter skillnad mellan aktörernas teknisknivå.¹³ Metod är mer lovande men även det förutsätter att den starke aktören inte agerar likvärdigt. Dessutom är det inte tydligt i vilken omfattning det kan uppväga numerärt eller tekniskt underläge.

Seger är inte en ensidig affär eftersom minst två aktörer är inblandade. Clausewitz konstaterar att det verkliga kriget i regel avgörs innan någon av parterna gjorts värnlös samt att ”Kriget fortsätter så länge fiendens vilja alltjämt är obruten ...”¹⁴ För att någon ska segra måste någon annan anse sig besegrad. Utifrån detta perspektiv finns det teorier som

bygger på andra utgångspunkter än seger som en produkt av förlorarens värnlöshet.

The bargaining model of war baseras på ekonomisk teori och spelteori och ser krig som del av en förhandling mellan aktörer där alla inte kan uppnå sina mål. Teorin har en rationalistisk syn på krig i andan av Clausewitz "Kriget är blott en fortsättning på politiken med andra medel" och lanserades först av Schelling. Teorins modernare varianter ser alla faser i krig som en pågående förhandling. Krig bryter ut om någon aktör föredrar detta före en förhandlingslösning. Kriget är parternas försök att skapa så gynnsam förhandlingsposition som möjligt och det avslutas när parterna sluter ett avtal som båda föredrar före fortsatt krig. Om aktörerna skulle känna till utfallet i förväg så borde de föredra en likvärdig förhandlingslösning som är mindre kostsam än att utkämpa kriget.¹⁵

Eftersom förhandlingen är en sammanhängande process så påverkar mekanismerna som leder till krig även krigets utfall. Om aktörerna har olika information och därmed bedömning om hur kriget kommer att sluta blir avtal irrationellt för endera aktören. Om det finns anledning att anta att motparten inte kommer att hedra ett avtal, alternativt om konfliktens utfall inte är förhandlingsbart eller delbart (exempelvis ovillkorlig kapitulation) leder det till krig.¹⁶

Alex Weisiger utgår från detta för att förklara varför vissa krig blir begränsade i intensitet och/eller tid medan andra är både långa och blodiga. Åtagandeproblem leder till långa och blodiga krig eftersom slutmålet blir motståndarens ovillkorliga kapitulation. Krig baserade på olika information gör att ena sidans förväntningar grusas, vilket oftast leder till förhandling och därmed ett kort krig. Sammantaget bidrar denna teoribildning med att nyansera bilden av vad seger innebär i allmänhet och i synnerhet vad som

gör att vissa krig avslutas snabbt trots att ingendera sidan segrat i klassisk mening.¹⁷

En debatt förs kring hur statskick påverkar utfall i krig. Eftersom det förefaller finnas en korrelation mellan demokrati och seger så är frågan om det dessutom finns ett kausalt samband (och i så fall vilket). Vissa framhåller att demokrati leder till bättre initiativförmåga, ledarskap och i förlängningen effektivitet och därmed seger. Andra hävdar att det beror på urval: demokratier startar bara krig de kan vinna. Slutligen anser vissa att sambandet mellan demokrati och seger är spuriöst, samma faktorer som leder till framgång i krig (företrädesvis ekonomiskt välstånd) leder i regel även till att stater demokratiseras.¹⁸ Sammantaget en intressant diskussion men de divergerande slutsatserna visar på svårigheten att undersöka dessa komplexa orsakssamband och att statskick inte kan förklara alla utfall.

Säkerhetsstrategisk seger eller hur man vinner freden är ett resultat av grand strategy: "...the theory and practice of statecraft itself."¹⁹ Detta omfattar breda forskningsfält från internationella relationer till nationalekonomi, vilket därmed ligger utanför krigsvetenskapen och artikelns fokus.

Sammanfattningsvis så visar den stora bredden av förklaringar att det är komplexa orsakssamband med flera samverkande faktorer. Det gör att många teorier kan förklara vissa men inte alla utfall. Ingen av teorierna är heller så specifik att den kan förklara de avvikande fall som seger för avsevärt svagare aktörer utgör.

Hur uppnår svaga aktörer seger?

Stark respektive svag är relativa begrepp och ojämna styrkeförhållanden kan definieras som *styrkeasymmetri*, vilket är ett av fyra synsätt på asymmetri i krig som Jan Ångström

identifierar.²⁰ Styrka kan härvid mätas på olika sätt (antal soldater, ekonomisk bas etc.).

Modern litteratur kring asymmetriska krig har kommit i två vågor, dels i samband med koloniala befrielsekrig från andra världskriget till Vietnamkriget och dels efter 9/11. Dessutom har den producerats i två parallella spår, ett professionsnära normativt (om exempelvis upprorsbekämpning) och ett akademiskt med teoriskapande ambitioner.²¹

Litteraturen som specifikt syftar till att förklara när den svagare sidan vinner, trots ojämna styrkeförhållanden kan kategoriseras i tre perspektiv: fysiska, moraliska och konceptuella förklaringar. Denna modell baseras på J.F.C. Fullers indelning av principer utifrån the threefold nature of man.²²

Det fysiska perspektivet använder materiella förklaringar till den svages framgång, exempelvis förklarar Jeffrey Record framgång med förekomsten av externt stöd.²³ Detta kan dock innebära att kriget definitionsmässigt inte längre är asymmetriskt utan snarare ett proxykrig där styrkeförhållandena utjämnats. Om en svag aktör ingår en allians kommer aktören per definition inte vara svag om dess allierade väger upp asymmetrin.

En mer specifik teoribildning om teknik hävdar att spridning av vapentechnologi möjliggjort att gerillagrupper kunnat beväpnas sig med mer avancerade vapen, med vilka de kan besegra den starke motståndaren.²⁴ Frågan är om detta är ett exempel på korrelation men inte kausalitet. Sammanfaller helt enkelt vapenspridningen med koloniala befrielsekrig, vars framgång har andra förklaringar?

Det moraliska perspektivet kan sammanfattas som att skillnader i aktörernas grundläggande värderingar eller målsättningar verkar till den starkes nackdel. På ett generellt plan kan styrkeasymmetri hanteras genom att utnyttja motståndarens svagheter utifrån någon av de andra typerna av asymmetri.

Rod Thornton anser att asymmetri måste innebära en artskillnad och inte gradskillnad.²⁵ Svag kan inte vara en mindre spegelbild av den starke utan asymmetrin ska göra att den starke inte kan svara med samma medel eller metoder. Gerillakrig kan ses ur detta perspektiv men även normasymmetri vilket omfattar skillnader i mer grundläggande värderingar inte bara om hur krig ska bedrivas utan även vad krig är och synen på seger och nederlag eller civila och kombattanter.²⁶ Genom att inte spela enligt samma regler kan den svage nå framgång.

Gil Merom använder teorier om statskicks och argumenterar att demokratier förlorar small wars eftersom de inte kan acceptera den brutalitet som krävs för framgångsrik upprorsbekämpning och inte heller är redo att acceptera egna förluster därefter.²⁷ Teorin är relevant men kan inte förklara de fall där även icke-demokratier misslyckats. Intressant nog så förutsägs olika effekter av statsskicket jämfört med exempelvis Reiter och Stam.²⁸ Därmed kan förklaringen inte anses som heltäckande och dessutom inkluderas inte konventionella krig.

Andrew Mack anser att styrkeasymmetri ger intresseasymmetri. Han utgår från antagandet att även om den starke inte vinner militärt så blir de inte besegrade militärt. Försvarens framgång beror således inte på militär seger utan på utnötning av angriparens politiska vilja. Slutsatsen är att då försvararen saknar förmåga att invadera angriparens hemland så är enda möjligheten till framgång att påverka viljan genom gerillakrig. Han noterar även att till skillnad från symmetriska totala krig så är insatserna för den starke lägre vid asymmetriska krig och därmed möjligheterna för inrikespolitisk splittring större.²⁹ Artikeln har en preteoretisk ambition och sett till tidpunkten omedelbart efter USA:s reträtt från Vietnam

så är tankarna logiska och utgör en startpunkt i debatten.

Patricia Sullivan genomför en kvantitativ studie av asymmetriska krig för att visa på hur angriparens typ av målsättningar påverkar utfallet. Med utgångspunkt i idealtyperna våldsmakt (*brute force*) och tvångsmakt (*coercion*) så anses sannolikheten för den starke att lyckas vara störst då målet är att med våldsmakt ta territorium eller förstöra resurser. Däremot så minskar sannolikheten till framgång om angriparens mål är mer begränsade till att genom tvångsmakt tvinga fram beteendeförändring (exempelvis av inrikes- eller utrikespolitik).³⁰ Även Sullivan anser att aktörernas relativa vilja är avgörande, men att detta har mindre betydelse när den starke har förmågan att uppnå sina mål på rent militär väg. Därmed har teorin svårt att förklara svag aktörs framgång i korta konventionella krig. Varför lyckas angriparen i vissa fall inte att vinna trots våldsmakt?

Det konceptuella perspektivet utgår från att specifika strategier eller metoder för hur det militära maktmedlet används förklarar den svages framgång. Detta kan ses som att försvararen utnyttjar konfigurativ asymmetri:³¹ skillnader i motståndarnas uppträdande vilket i slutändan är en ambition att använda egna styrkor mot fiendens svagheter. Mer specifikt innebär dessa teorier i regel att ett mer eller mindre medvetet val att genomföra gerillakrig gör försvararens metoder svårhanterade för angriparen.

Ivan Arreguín-Toft tar sin startpunkt i styrkeasymmetri, vilket han anser leder till asymmetri i målsättningar, beslutsamhet samt strategier. Han ser därmed olika typer av asymmetri som delar av ett sammanhängande fenomen. Utifrån detta har han formulerat den för forskningsfrågan hittills mest lovande och ambitiösa teorin baserat på två gåtor: varför vinner den svage aktören trots allt i

1/3 av fallen och varför är trenden ökande? Utgångspunkten är kritiken att Macks interesseasymmetri förekommer vid såväl seger som nederlag för den svage aktören. Teorin baseras på strategisk interaktion som förklarar vidareutvecklar tanken om påverkan av den starkes vilja, men att detta främst sker genom att försvararen väljer en motsatt strategi visavi angriparen.³²

Två idealtyper av strategier avses: direkt och indirekt. Väljer försvararen samma typ av strategi som angriparen (direkt-direkt eller indirekt-indirekt) vinner den starke medan den svages sannolikhet till framgång ökar med en motsatt strategi (indirekt-direkt eller direkt-indirekt). Vid konventionellt anfall har försvararen då att välja mellan konventionellt försvar eller gerillakrig och det senare ger störst sannolikhet till framgång. Den kausala mekanismen är att gerillakriget påverkar angriparens vilja genom ett utdraget förlopp. En kvantitativ analys visar att svag vinner i 63,6 procent av fallen med motsatt strategi men endast 23,2 procent med lika strategi. Det kan noteras att Arreguín-Toft inte direkt problematiserar begreppet seger, utan det kodas som 1 (stark vann) eller 0 (stark vann inte). Tvärtom så väljer han bort utfall med förhandlingslösningar. Seger ska därför tolkas som militär seger. Teorin förefaller även ge en tillfredsställande förklaring till den ökande trenden: gerillakrigföring leder till framgång och denna typ av krig har ökat över tid, vilket Arreguín-Toft härleder till state socialization (framgångsrika handlingsmönster imiteras).³³

Arreguín-Toft förklarar huvuddelen men inte alla fall av svag sidas seger i asymmetriska krig. Observationen om den ökande trenden är logisk men visar egentligen bara på en ökad förekomst av gerillakrig, vilket inte är hela populationen av svag sidas framgång. Fortfarande saknas en förklaring till varför eller under vilka förutsättningar svag

segrar trots ett konventionellt försvar och inte gerillakrig.

Sammanfattningsvis kan det fysiska perspektivets teorier förvisso förklara vissa utfall men svagheten är att de snarare beskriver vad som kan rubba styrkeförhållanden än vad som leder till framgång *trots* asymmetrin. Det konceptuella perspektivet liknar tidigare diskuterade teorier om metod (p 2.2), med den avgörande skillnaden att exempelvis manöverkrigföring anses leda till militär seger medan gerillakrig leder till framgång trots avsaknad av militär seger. Teorierna i de moraliska och konceptuella perspektiven har det gemensamt att någon aspekt av asymmetrin gör den starke sårbar vilket gynnar den svage. De fenomen som leder till att angriparen väljer att avsluta kriget är i huvudsak mentala och inte fysiska. Perspektiven skiljer sig åt såtillvida att de konceptuella förklaringarna beror på försvararens aktiva val medan de moraliska förklaringarna är mer djupgående och svårföränderliga. Ingen av teorierna kan dock förklara hur angriparens vilja påverkas så till den grad att krig avslutas även efter kort tid, trots att resurserna inte är uttömda.

Artikels bidrag

Det kan konstateras att ingen förklaring ensam kan förklara alla fall där försvararen når framgång, ofta kan likande förhållanden observeras men utfallen blir olika. Tekniknivåer varierar. Både demokratier och diktaturer förlorar mot svagare motståndare. Svaga stater förlorar trots att deras existens står på spel. Gerillastrategier leder både till framgång och motgång och det gör även mer konventionella strategier. Populationen ”svag aktörs seger i styrkeasymmetriska krig” är trots allt en ganska brokig skara: från mångåriga koloniala befrielsekrig (ibland dessutom de facto proxykrig mellan stormakterna) till extremt korta och intensiva

krig som sexdagarskriget. Slutsatsen är att orsakssambanden inte är deterministiska utan probabilistiska och har olika förklaringskraft för olika underkategorier av fall.

De mest trovärdiga förklaringarna till varför den svage trots allt kan nå framgång bygger på att den starkes vilja på något sätt mattas ut. Det finns olika teorier om under vilka förutsättningar det sker exempelvis angriparens statskick (demokrati), målsättningar (tvångsmakt) eller försvararens strategi (gerillakrig). Dock saknas förklaringar till hur viljan påverkas även i korta konventionella krig så till den grad att försvararen når framgång.

Artikels bidrag är därför att: (1) Förklara varför svag sida i asymmetriska krig kan nå framgång även om det inte sker genom utdragna gerillakrig. Med andra ord utfall i korta, konventionella krig. (2) Ovanstående utgör en villkorad generalisering som förklarar utfallet av en specifik underkategori av fall. Detta är en form av ansats där befintliga teorier förfinas genom ytterligare ”byggblock” av teorier som är giltiga under specifika förutsättningar, en så kallad *middle-range theory*. (3) Spektrumet mellan seger och nederlag är underutforskat då många tidigare studier (särskilt mer kvantitativt inriktade) utgår från dikotomin. Genom en kvalitativ ansats kan detta diskuteras med högre upplösning. (4) Dessutom kan artikeln bidra till att bredda diskussionen om asymmetriska krig bortom gerillakrig och small wars. (5) Denna teoretiska bas utgör i förlängningen en referensram som kan hjälpa oss att förstå och diskutera svensk militärstrategisk doktrin.

Teori

För att kunna besvara forskningsfrågan formuleras hypoteser genom ett hypotetiskt-deduktivt resonemang. Utgångspunkten är

de nuvarande teorier som bäst passar den specifika kategorin av fall. Teorier som inte bedöms vara avgörande avgränsas bort genom att om möjligt utgöra kontrollvariabler. I avsnittet definieras inledningsvis nyckelbegrepp, därefter utvecklas särskilt artikelns explanandum: strategisk respektive säkerhetsstrategisk framgång. Utifrån tidigare forskning formuleras därefter tre hypoteser om vad som leder till denna framgång.

Begreppsdefinitioner

Korta krig: Weisiger drar gränsen mellan långa/korta krig vid 1 år medan Arreguín-Toft konstaterar att krig med lika-strategi i snitt varar 2,27 år och olika-strategi 1,57 år.³⁴ Dock inkluderas alla krig, inte bara seger för svag aktör. För att utgöra ett least likely case för hypotesprövningen så bör krigen vara så korta som möjligt. Därför definieras kort som under sex månader.

Asymmetriska krig: styrkeasymmetri mellan angriparen (stark) och försvararen (svag). Begreppet asymmetri definierar inte hur stor obalansen är men Arreguín-Toft använder 10:1 mellan stark och svag men reducerat till hälften (5:1) då den starke aktören bedöms ha andra säkerhetsintressen utöver den asymmetriska konflikten.³⁵ Denna definition används även här, baserat på militära resurser räknat i kvantitet (soldater och materiel).

Konventionell – okonventionell krigföring (gerillakrig): är en till synes enkel dikotomi som är förvånansvärt svårdefinierad. Vissa argumenterar mot att uppdelningen överhuvudtaget är meningsfull då de flesta krig innehåller element av bådadera och därmed är *hybridkrig*, alternativt att gerillakrigföring är en taktik i krig men inte en kategori av krig. Det går även att jämföra med Ångströms diskussion om konfigurativ asymmetri: att använda styrkor mot svagheter är helt enkelt

att agera smart och inte ett specifikt gerillafenomen. I artikelns används Arreguín-Tofts definition av gerillakrig respektive konventionellt försvar, där det senare innebär att försvararen använder väpnade styrkor för att bekämpa anfallaren, vilket kan göras på olika sätt (fast/rörligt, framskjutet/med djup etc). Därmed innebär gerillakrig att försvararen inte tar striden med de anfallande styrkorna utan låter sig ockuperas, gömmer sig i civilbefolkningen och under lång tid bedriver gerillakrig för att trötta ut anfallaren. Inom det konventionella försvaret kan dock enskilda förband använda gerillaliknande metoder (exempelvis jägarstrid) utan att det definieras som gerillakrig.³⁶

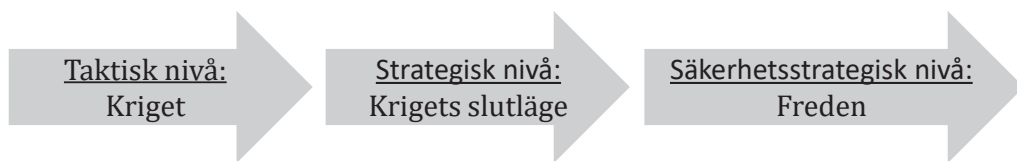
Taktisk nivå: ”Actual military behaviour, most especially, though not only, directly in combat (fighting).”³⁷ Här avses det militära händelseförloppet och utfallet under själva kriget, oavsett typ av stridskraft eller ledningsnivå.

Strategisk nivå: baserat på militärstrategi enligt Colin S. Gray: ”The direction and use made of force and the threat of force for the purposes of policy as decided by politics”³⁸ Här avses användandet av det militära maktmedlet i krig för att uppnå politiska mål.

Säkerhetsstrategisk nivå: Grand strategy eller säkerhetsstrategi.³⁹ ”The direction and use made of any or all among the total assets of a security community in support of its policy goals as decided by politics.”⁴⁰ Här avses den svage aktörens övergripande situation på längre sikt, baserat på användning av alla tillgängliga maktmedel.

Ovan definierade nivåer ska inte ses som hierarkiska ledningsnivåer utan som sektoriella fenomen, där logiken är att taktisk verksamhet ger strategisk effekt, vilket i sin

Figur 1: Sammanhanget mellan taktiskt, strategiskt och säkerhetsstrategiskt utfall.

tur kan leda till säkerhetsstrategisk framgång, se *Figur 1*.⁴¹

Säkerhetsstrategisk framgång

Vad utgör framgång i krig för en svag aktör? En konsekvens av styrkeasymmetrin är att försvararen inte har resurser att erövra angriparens territorium och fullständigt besegra dess stridskrafter. Alltså är en klassisk Clausewitz-seger inte möjlig, vilket ger antagandet: Svaga stater kan i grunden inte fysiskt besegra starka utan framgång kan uppnås om den starke väljer att avsluta kriget.

I detta är ett annat grundantagande underförstått: aktörerna förutsätts agera i huvudsak rationellt utifrån intressen och inte baserat på mer konstruktivistiska förklaringsmodeller som exempelvis identitet.

Utfallet i krig (seger-nederlag) kan endast i undantagsfall kvantifieras som 1/0. Förutom att vara svårsmärkbart så är resultatet dessutom dynamiskt i meningen att slutläget vid krigsslutet är startpunkt för ett nytt händelseförlopp. Enligt Mandel är strategisk (militär) seger en nödvändig men inte tillräcklig förutsättning för säkerhetsstrategisk seger.⁴² Ur en stark aktörs perspektiv är detta självklart men empiriskt kan vi observera att även svaga stater uppnår vad som skulle kunna kallas säkerhetsstrategisk seger trots avsaknad av tydlig strategisk (militär) seger. Dock krävs det logiskt sett tillräcklig grad av framgång, den svage aktören kan inte vara fullständigt besegrad. För att vända på Macks resonemang: den svage aktören behöver inte vinna

men får inte heller bli besegrad. Detta får ses ur ett längre tidsperspektiv, väpnat motstånd kan fortsätta med andra medel även efter ett avgörande nederlag för försvarens reguljära stridskrafter (se exempelvis Norge 1940 eller Irak 2003).

Synen på seger skiljer sig mellan aktörstyper, exempelvis offensiva starka stater och svaga defensiva stater. Angriparen strävar mot förändring och försvararen status quo.⁴³ Därmed kan försvararens strategiska framgång ses utifrån en annan ambitionsnivå och måste värderas relativt de sannolika alternativen. Om dessa är ockupation och regimskifte kan bibehållet självbestämmande och strategisk handlingsfrihet betraktas som en framgång, trots exempelvis förlust av visst territorium.

Mandels teori är att säkerhetsstrategisk seger skapas med hjälp av sex element som främst är relevanta i nationsbyggande (jfr Irak).⁴⁴ En enklare modell för mellanstatliga krig kan vara att utgå från säkerhetsstrategi enligt DIME (Diplomati, information, militär och ekonomi). Påverkan är kontextberoende och det finns många tänkbara kausala mekanismer, men för att illustrera kan det vara en kombination av diplomati, ett narrativ om seger i kriget och fortsatt militärt hävdande av den territoriella integriteten. Detta leder till ett andra antagande: Givet tillräckliga militära framgångar kan den svaga staten efter konflikten med olika maktmedel verka för att i längden uppnå en säkerhetsstrategisk framgång.

Denna kamp mellan två aktörer sker dock inte i ett vacuum. Storskaliga geopolitiska förändringar kan i praktiken skapa förutsättningar för säkerhetsstrategisk ”seger” trots avsaknad av militära framgångar för den svaga staten. Detta kan exemplifieras av de baltiska ländernas frigörelse i kölvattnet av Sovjetunionens kollaps.

Strategisk framgång

Förutsättningen för den svaga aktörens säkerhetsstrategiska framgång är således en begränsad men tillräcklig strategisk framgång i form av slutläge i kriget. Frågan är hur detta uppnås trots underlägsenhet i styrkeförhållanden. Logiskt sett finns det tre sätt som angriparen kan påverkas på: direkt genom försvararens åtgärder, indirekt genom andra aktörers påverkan eller internt genom processer inom angriparen själv (*Figur 2*). Utifrån dessa tre typer av påverkan skapas tre hypoteser.

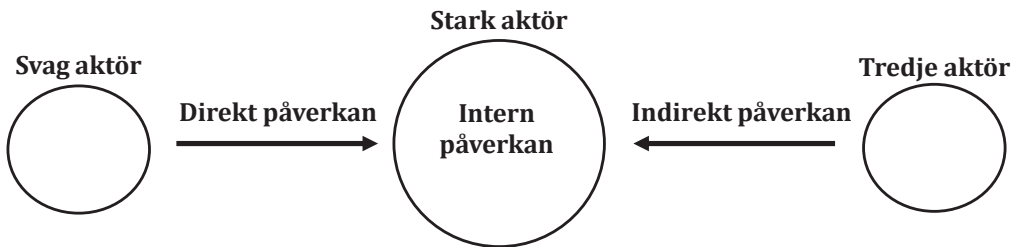
Hypotes 1: taktisk framgång

Artikeln huvudsakliga hypotes är att försvararen genom direkt påverkan på angriparen skapar den strategiska framgången. Logiken är: ”All military behaviour is tactical in execution, but must have operational and strategic effect, intended or otherwise.”⁴⁵ Det finns alltså inga specifika vapen, förband eller förmågor som är ”strategiska” utan

all verksamhet på stridsfältet påverkar i olika grad strategisk nivå. Strategins roll är att inrikta dessa medel mot önskade mål.⁴⁶ Taktisk framgång kan bero på en mängd olika orsaker: doktrin, materiel, utbildning, förbandsanda eller skickligt utnyttjande av terrängen. Detta är dock inte relevant för frågeställningen och därför betraktas taktisk nivå som en ”svart låda” där endast output i form av taktisk framgång analyseras.

Om den strategiska effekten är proportionerlig mot tillgängliga resurser kommer försvararen att förlora. Därför är frågan: vilken kausal mekanism i kontexten korta asymmetriska krig ger så oproportionerligt stor strategisk effekt att framgång uppnås? Utifrån tidigare antaganden skulle angriparen kunna vinna i längden genom ett utnöttningskrig men väljer att inte göra det. Detta stämmer överens med huvuddelen av tidigare forskning, det är angriparens vilja som påverkas när svag aktör vinner. Hur viljan påverkas finns det däremot olika teorier om. Nedan diskuteras hur slutsatserna från tidigare forsknings fysiska, moraliska och konceptuella perspektiv (se avsnitt 2.3) kan tillämpas inom ramen för hypotesen.

Det fysiska perspektivets förklaringar bygger på att det asymmetriska styrkeförhållandet på något sett kompenseras exempelvis genom externt stöd eller teknologi. Om stödet är tillräckligt omfattande och

Figur 2: Påverkanstyper på angriparen.

konkret i form av militär intervention (inte enbart rådgivare etc.) så upphör per definition styrkeasymmetrin vilket gör fallet irrelevant för teorin. Teknikfaktorn skulle principiellt kunna förklara ett utfall i konventionella krig om det på ett avgörande sätt skiljer mellan en liten men högteknologisk försvarare och en stor men lågteknologisk angripare. De flesta mått på militär styrka inkluderar dock teknikinivå i vid bemärkelse vilket gör teorins relevans tveksam. Slutsatsen är att det fysiska perspektivets teorier inte kan förklara påverkan på viljan utan antingen gör fallen irrelevanta (externt stöd) eller är en möjlig förklaring om skillnaden är stor till försvararens fördel (teknik). Därmed kan dessa teorier utgöra kontrollvariabler.

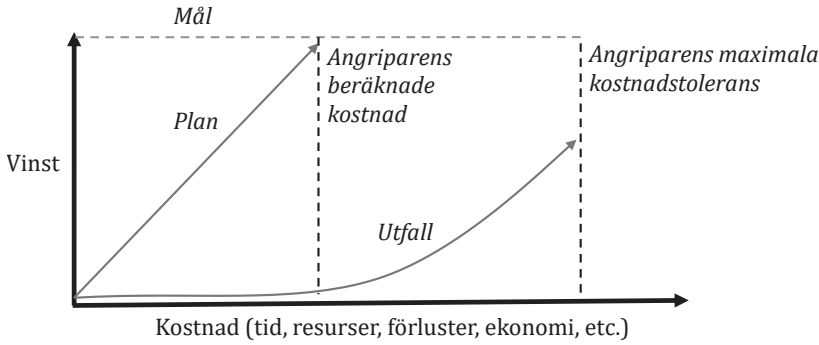
Det moraliska perspektivets förklaringar antar i likhet med det konceptuella att det är angriparens vilja och inte dess stridskrafter som besegras. Skillnaden är att detta inte nödvändigtvis beror på försvararens medvetna val av en viss strategi. Macks teori om intresseasymmetri utgår från att olika relativ styrka ger olika starka intressen vilket gör angriparens vilja påverkbar. Resonemanget är logiskt men inte helt fullständigt då det inte bidrar till att förklara varför vissa svaga aktörer lyckas och andra misslyckas. Slutsatsen är att även om viljan förefaller vara sårbarheten hos angriparen så måste den påverkas av ytterligare någon faktor.

Att angriparens statsskick påverkar dess vilja är logiskt. Även om det är stor variation mellan olika kontexter beroende på tidsperiod, kultur eller ideologi så är det rimligt att anta att diktaturens vilja är mindre påverkbara av förluster eller intern och extern opinion. Mycket av argumentationen bygger dock på logiken kring upprorsbekämpning där försvararen gömmer sig bland civilbefolkningen. Dessutom så förklarar inte heller denna teori alla utfall. Även statsskick kan därmed utgöra kontrollvariabel.

Det konceptuella perspektivet är den dominerande förklaringen till varför svaga försvarare når framgång. Arreguín-Tofts teori är att angriparens vilja påverkas genom långvariga krig som uppstår då den svage aktören genom gerillakrigföring undviker att förlora. Försvararen behöver egentligen inte uppnå några taktiska framgångar, så länge de inte besegras. Även om det är taktiska framgångar (eller avsaknad av motgångar) som leder till strategisk framgång så förutsätter logiken ett utdraget förlopp, varför någon annan kausal mekanism måste verka i korta krig.

Teorier kring användning av det militära maktmedlet i konventionella krig (exempelvis manöverkrigföring) kan vara en förklaring, särskilt om angriparen inte använder sitt militära maktmedel lika effektivt. Såvida inte försvararen vinner en fullständig militär seger (vilket är osannolikt) så förklarar det dock inte varför angriparen inte använder ytterligare resurser, våldsmakt och i förlängningen uppnår seger genom utnöttningskrig. Slutsatsen är att i gerillakrig så kan angriparen inte vinna med våldsmakt vilket på sikt påverkar viljan. I konventionella krig så bygger försvararens framgång på att angriparen väljer att inte vinna med våldsmakt. Teorier kring force employment (manöverkrigföring etc) kan därmed förklara hur den taktiska framgången i konventionella krig uppnås men inte varför denna leder till strategisk framgång.

Intressant nog motsägs detta av Sullivan.⁴⁷ I ett konventionellt krig där angriparen nyttjar våldsmakt borde inte viljan vara avgörande utan eventuella motgångar hanteras med ytterligare resurser eftersom detta är den starkes fördel. Häri ligger frågeställningens verkliga gåta: om angriparen kan vinna genom utnöttningskrig, varför avslutas krigen innan måluppfyllnad och dessutom efter relativt kort tid?

Figur 3: dynamiken mellan plan och utfall.

Här kan bargaining model bidra med en förklaring, framför allt den informationsasymmetri som leder till att ena sidans förväntade utfall uteblir. Enligt Weisiger leder detta till omvärdering och sänkta målsättningar, vilket förkortar kriget.⁴⁸ Angriparens vilja påverkas om det uppstår ett tillräckligt glapp mellan plan och verklighet, vad Reiter kallar ”reduction of uncertainty”.⁴⁹ Om orsaken till detta beror på att målen var orealistiska eller att informationen (om exempelvis motståndaren) var inkomplett är irrelevant då målsättningar och bedömningar som leder till dessa är kommunicerande kärll.

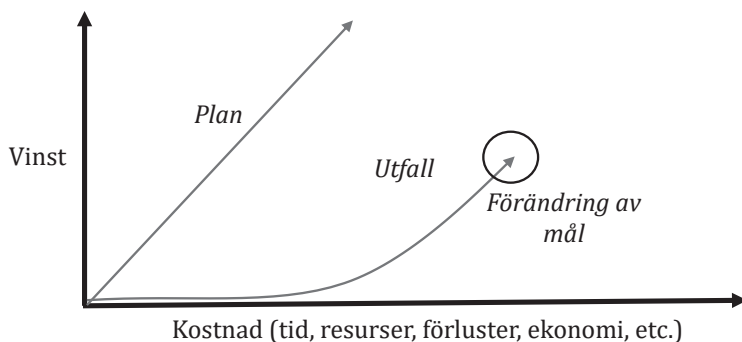
Inte bara att utan även hur målen uppfylls påverkar viljan. Utfallet kan därmed delas in i vad (målsättningar) och hur (förväntningar, exempelvis avseende tidsförhållanden och resursförbrukning). De exakta kausala mekanismerna är sannolikt samverkande och svåra att isolera. Dels handlar angriparens överväganden om rationella överväganden mellan kostnad och vinst. Dels handlar det om mer kognitiva fenomen som upplevd osäkerhet och tappat anseende såväl internt som externt. Om angriparen vill bibehålla anseende finns allt att vinna genom att anpassa målsättningarna och utåt sett hävda seger.

Detta kan sammanfattningsvis illustreras med *Figur 3*. Ena axeln visar vinst och slutar

med måluppfyllnad. Den andre visar kostnad (i vid bemärkelse), inklusive angriparens beräknade och maximala tolerans. Planen bär rakt mot målet och förutsätter en viss kostnad medan kurvan för utfallet kan se olika ut. Deltat mellan planen och utfallet utgör reduction of uncertainty. Ju flackare utfallet är desto större är påverkan av försvararens taktiska framgångar och ju större skillnaden är mellan plan och utfall desto större sannolikhet att angriparen sänker sina målsättningar och avslutar kriget.

Frågan är om tidpunkten för när de brutna förväntningarna uppstår spelar någon roll? Detta är svårt att kvantifiera eftersom fenomenet är mentalt och inte fysiskt men ett rimligt antagande är att brutna förväntningar sannolikt enklast uppstår tidigt i kriget. Detta bygger på informationsmekanismen: när motståndarna faktiskt möts i strid uppstår glappet och efter ett tag så kan förväntningarna ha konvergerat med verkligheten. Trenden över tid kan beskrivas som två idealtyper (*Figur 5*).

Tidiga framgångar för försvararen kommer att upplevas mer som mer omskakande och osäkert vilket innebär att såväl mål som medel och metod kan överses. Om målen sänks förkortas kriget och försvararen kan uppnå en relativ framgång (*Figur 4*).

Figur 4: Tidiga framgångar för försvararen.

Sena framgångar för försvararen: kommer av angriparen att tolkas som att man ”kört fast” men att framgång är möjlig, då man tidigare varit framgångsrik. Därmed bibehålls befintliga mål medan medel eller metod ändras för att säkerställa framgång. Kriget förlängs men angriparen uppnår sina mål (Figur 5).

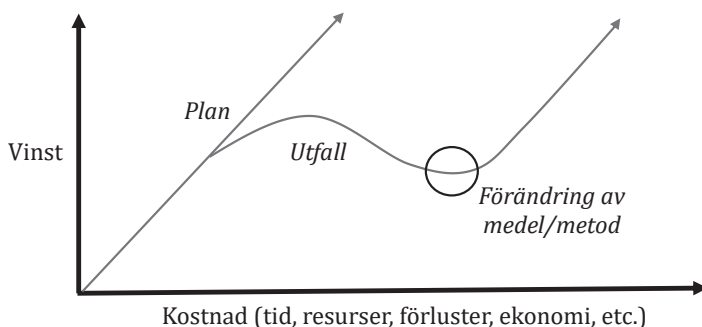
Detta leder sammantaget till hypotes 1 vilken är den huvudsakliga teorin som ska prövas:

H1: Konventionella taktiska framgångar hos försvararen leder till strategisk framgång om angriparens mål inte uppnås enligt förväntningarna. Sannolikheten för detta ökar ju tidigare försvararens taktiska framgångar sker.

Hypotes 2: förändringar i den strategiska miljön

Förutom direkt påverkan kan det ske en indirekt (inte orsakad av försvararen) påverkan på angriparen som påverkar krigets utfall (se Figur 2). En klassisk modell av strategi omfattar balansen mellan aktörers mål, medel, metod och miljö.⁵⁰ Vissa delar i miljön är fasta (exempelvis geografi) medan andra är rörliga då de beror på aktörers handlingar.

Förändringar i angriparens inre eller yttre strategiska miljö kan skifta balansen mellan mål-medel-metod till dess nackdel. Exempelvis kan krig med en annan stark stat kräva omfattande medel. Ett regimskifte eller andra inrikes förändringar kan för-

Figur 5: Sena framgångar för försvararen.

ändra målen. Ekonomisk kris kan påverka tillgången på medel. Allt detta kan förändra målsättningarna till försvararens fördel.

Självklart kan försvararen i sin tur påverka tredje aktör och i förlängningen den strategiska miljön genom exempelvis diplomati eller informationskrigföring. Oavsett orsakerna bakom den strategiska förändringen så är det dock den indirekta påverkan ett principiellt oliktsamband jämfört med försvararens direkta militära påverkan. Sammantaget utgör hypotes 2:

H2: Negativa förändringar i angriparens strategiska miljö leder till strategisk framgång för försvararen.

Hypotes 3: begränsade mål

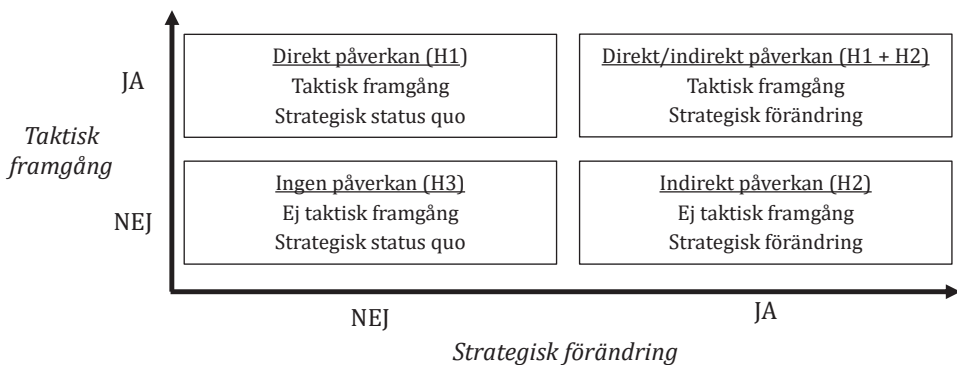
En tredje tänkbar förklaring utgår från försvararens strategiska framgång trots avsaknad av direkt eller indirekt påverkan (se *Figur 2*). Självklart kan angriparen av okända (eller i alla fall inte uppenbara) skäl helt enkelt avslutat kriget till sin egen nackdel. Detta är teoretiskt tänkbart men knappast sannolikt och ett sådant utfall skulle förtjäna en egen fallstudie som avvikande fall. Ett mer logiskt alternativ är att vår bias som betraktare gör att vi i efterhand tolkar en

relativt blygsam framgång för försvararen som en seger (match-fixing). Kriget kan helt enkelt ha avslutats när angriparen uppnått sina målsättningar vilket kan tolkas som en relativ framgång för försvararen (om båda aktörerna har begränsade målsättningar). Detta leder till hypotes 3:

H3: Bias i perception gör att försvararen kan uppfattas ha uppnått framgång trots angriparens måluppfyllnad.

Alla tre hypoteser är logiska och rimliga förklaringar. Dock är hypotes 1 (taktisk framgång) i fokus eftersom den utgår från aktörernas interaktion. De andra hypoteserna baseras på externa faktorer och därmed blir utfall som förklaras med dessa mindre teoretiskt intressanta. Om försvararen når framgång utan egen förtjänst på grund av exempelvis omfattande externa förändringar i angriparens strategiska miljö, utgör det ett avvikande fall? Det är snarare en självklarhet som inte behöver studeras. Därför prövas tre hypoteser för att om möjligt utesluta de två alternativa förklaringarna.

Alla hypoteser är inte ömsesidigt uteslutande. Utfallsrummet kan struktureras i en matris (*Figur 6*) som visar att hypotes 1 och 2 kan vara giltiga samtidigt medan hypotes 3 utesluter de andra två.

Figur 6: Hypotesernas utfallsrum.

Metod

För att pröva uppställda hypoteser används en teoriprovande fallstudiedesign. Två fall som befintliga teorier inte kan förklara jämförs. Tvåfallstudien har fördelen att jämförelse mellan fallen och inomfallsanalys möjliggör undersökning av såväl kausala effekter som kausala mekanismer.⁵¹

Eftersom de avvikande fallen har utfallet strategisk framgång gemensamt så är en mest olika-design lämpligast för att besvara frågeställningen. Fallen ska därmed vara lika avseende beroende (Y) och oberoende (X) variabler medan övriga förhållanden (kontrollvariabler) bör skilja så mycket som möjligt. Logiken är att isolera så att endast relevanta variabler samvarierar. Syftet är dock inte att kvantifiera orsakssambandet (hur mycket X påverkar Y) utan att studera under vilka förutsättningar det kan uppstå. Slutmålet är en typologisk teori⁵² som under vissa förutsättningar kan förklara utfallet i en specifik underkategori av fall: svag aktörs seger i korta konventionella krig. Genom denna byggblocksansats kan en mer heltäckande teoretisk karta skapas.

Lämpliga fall för att testa hypoteserna baseras på relevans gentemot forskningsfrågan, kontroll (eller isolering) samt variation.⁵³ I denna studie utgörs population av konventionella asymmetriska krig med framgång för den svagare aktören, ur dessa fall görs ett strategiskt urval.

Relevansen för frågeställningen baseras på lika utfall av beroende och oberoende variabel. Försvaren (svag, minst 5:1) måste därmed haft taktiska framgångar (X), relativ strategisk framgång (Y), som i sin tur varit tillräcklig för säkerhetsstrategisk framgång. För att göra hypotesprovningen så svår som möjligt bör krigen varat under kort tid, ju kortare desto större skillnad mot utdragna gerillakrig.

Vinterkriget 1939–40 respektive andra Libanonkriget 2006 uppfyller kriterierna avseende oberoende och beroende variablers utfall. Försvaren har haft taktiska framgångar, strategisk framgång och i förlängningen säkerhetsstrategisk framgång. Krigen är dessutom korta, 3,5 månader respektive en månad. Det är även uppenbart att det i båda fallen råder styrkeasymmetri överstigande 5:1. I övrigt utgör de en mest olika-design, vilket innebär variation och möjliggör kontroll.

Att vinterkriget var ett konventionellt krig är okontroversiellt, men Hizbollahs krigföring ses av många som ett tydligt exempel på hybridkrig genom en kombination av gerillataktik och högteknologiska vapen. Denna uppfattning förstärks av att aktören inte är en nationalstat. Biddle och Friedman (2008) genomför en systematisk analys av kriget utifrån idealtyperna gerilla/terrorist respektive konventionellt med slutsatsen att de agerar närmare det senare.⁵⁴ Givet tidigare definition av konventionell/okonventionell krigföring så innebär inte gerillametoder på taktisk nivå gerillakrig enligt Arreguín-Tofts definition. Hizbollah skiljer sig därmed inte principiellt från vinterkrigets fjärrpatruller eller mottin och raketbeskjutningen mot befolkningscentra utgör snarare en form av konventionell countervalue bombing än en gerillastrategi.

Kontrollvariablerna baseras i huvudsak på tidigare diskuterade teorier som inte inkluderats i hypoteserna. Mest-olika designen innebär att variation eller isolering eftersträvas för att utesluta dessa som förklaringsmodeller.

En grundläggande variation mellan fallen bör vara strategisk kultur. Därmed kan aktörsspecifika förklaringar som är okända, svårsmätbara eller inte täcks av övriga kontrollvariabler uteslutas. Strategisk kultur i paren Israel-Sovjetunionen samt Finland-

Hizbollah får anses olika. Även spridningen i tid är gynnsam då kultur och fenomen som exempelvis förlustkänslighet förändras.

Variation eftersträvas även i variabler som härleds ur det moraliska perspektivet då detta kan ses som konkurrerande förklaringar om vad som påverkar angriparens beslutsfattande.

Statsskick bör variera mellan demokrati respektive icke-demokrati för båda aktörerna. Vinterkriget var en svag demokrati mot en stark icke-demokrati och i andra Libanonkriget tvärtom. Hizbollah avviker genom att vara en icke-statlig aktör vilket är intressant då anfallarens syn på försvararens legitimitet som aktör kan påverka viljan till förhandlingslösning negativt.

Målsättningar bör variera utifrån idealtyperna våldsmakt (fiende- eller terrängfokuserade) respektive tvångsmakt (beteendeförändring). Detta eftersom angriparen antas ha svårare att nå framgång i de senare fallen. I vinterkriget hade Sovjetunionen en övergripande strategisk offensiv inriktning och målsättningen var terrängfokuserad (ockupera landet) vilket skulle ske med våldsmakt. Israel kan karakteriseras som strategiskt defensiv med målsättningar som var motståndarfokuserade vilket skulle ske med tvångsmakt gentemot Hizbollah.

I variabler som baseras på det fysiska perspektivet eftersträvas isolering då det är faktorer som bidrar till att utjämna styrkeasymmetrin och därmed skulle fallens relevans minska.

Externt stöd kan därmed inte omfatta direkt militär intervention. Ekonomiskt bistånd eller vapenleveranser kan förekomma så länge inte styrkeförhållandet 5:1 underskrids. Stöd i form av diplomati eller tredje aktörs tvångsmakt härleds till hypotes 2 (miljöförändringar). Finland fick direkt militärt stöd från främst Sverige i form av materiel och frivilliga samt även ekonomiskt stöd. Dock

kan detta inte sägas ha förändrat den grundläggande asymmetrin. I andra Libanonkriget fick aktörerna stöd av USA respektive Syrien/Iran. Detta var dock inte i form direkt av militär förmåga utan ekonomiskt, materiellt och med rådgivare. Sammantaget har inte heller här asymmetrin rubbats.

Tekniknivå får i likhet med ovan inte förändra den grundläggande styrkeasymmetrin. Därför måste svag aktörs tekniknivå vara samma eller lägre relativt angriparen. I båda fallen kan det observeras att den materiella överlägsenheten på angriparens sida var överväldigande.

Nedan operationaliseras hypoteserna till indikatorer, vars närvaro stärker och frånvaro falsifierar hypoteserna:

Strategisk framgång (krigets slutläge – den beroende variabeln) kan variera på en skala mellan idealtyperna seger och nederlag där segraren hypotetiskt förintar förlorarens styrkor och erövrar dess territorium. För att ha uppnått en begränsad men tillräcklig strategisk framgång måste denna i förlängningen medgett säkerhetsstrategisk framgång. De nödvändiga förhållanden som krävs för strategisk framgång utgörs av att den militära förmågan inte får vara slagen och att aktören bibehåller sin självständighet. Således en tröskel som måste överskridas. Ett kriterium på strategisk framgång är huruvida angriparen uppnått sina strategiska målsättningar (eller om de förändrats) och dessutom om förväntningarna på *hur* de skulle uppnås är uppfyllda.⁵⁵

Även säkerhetsstrategisk framgång (efter kriget) varierar mellan seger och nederlag. Dock är det i större utsträckning relativt målsättningarna då dessa skiljer mellan olika aktörer. Ett antagande är att försvararen i regel eftersträvar status quo, därmed är det intressant att jämföra med det kontrafaktiska troligaste utfallet. Detta gör att även en begränsad framgång för en svag

aktör är bättre än fullständigt nederlag. De nödvändiga förhållandena utgörs därmed av strategisk handlingsfrihet (möjlighet att påverka sin säkerhetsstrategi) och frånvaron av ytterligare krig initierade av anfallaren.

Med utgångspunkt i Mandel så är tillräcklig strategisk framgång en nödvändig men inte tillräcklig förutsättning för säkerhetsstrategisk seger. Således kan avsaknaden av säkerhetsstrategisk framgång bero på en ogynnsam utveckling *efter* kriget (vilket dock är utanför artikelns fokus). Omvänt så får inte avgörande förändringar skett i den strategiska miljön som gjort att den svage aktören ”vunnit på walk-over”.

Hypotes 1: Konventionella taktiska framgångar hos försvararen leder till strategisk framgång om angriparens mål inte uppnås enligt förväntningarna. Sannolikheten för detta ökar ju tidigare försvararens taktiska framgångar sker.

Den oberoende variabeln utgörs av taktiska framgångar. Tidigare kvantitativa studier av battlefield effectiveness har värderat exempelvis måluppfyllnad, relativa terrängvinster och relativa förluster.⁵⁶ Taktiska mål kan dock vara svåridentifierade och utgår oftast från just terräng- eller motståndarfokus (exempelvis att ta/försvara eller slå). Dessutom bortser dessa kvantitativa mått från mentala effekter.

Eftersom analysen är kvalitativ genomförs en identifiering av relevanta taktiska händelseförlopp. Dessa kan vara motsvarande slag eller operation, ett förlopp avgränsat i tid och/eller rum eller ett mer abstrakt skeende. Dessa ges därefter en övergripande bedömning baserat på utfall (inklusive förluster och terräng) men även den relativa ambitionsnivån. Den kausala mekanismen bygger på att angriparens förväntade utfall uteblir och hur detta i förlängningen påverkar viljan. Indikatorer på detta kan exempelvis vara rationella överväganden kring kostnad/

vinst eller mer subjektiv påverkan av tappat anseende, nationell/ internationell opinion etc. Även tidsförhållanden relativt förväntningarna är relevanta.

Hypotes 2: Negativa förändringar i angriparens strategiska miljö leder till strategisk framgång för försvararen.

Den oberoende variabeln (strategisk miljö) är teoretiskt vilken miljöförändring som helst som påverkar balansen mellan mål-medel-metod. Vilka externa rörliga miljöfaktorer som påverkar är kontextberoende men en enkel kategorisering är (1) användande av militärt maktmedel (2) hot om detsamma eller (3) påverkan med andra maktmedel (ur DIME). Interna miljöfaktorer kan vara alla förändringar som påverkar målsättningarna. Även detta varierar beroende på politiskt system etc. så en helhetsbedömning krävs. Principiellt behöver förändringen inte heller vara verklig utan endast uppfattad. Detta kan i sin tur bero på bristande underrättelser, felbedömningar eller aktiv desinformation. Indikatorer på att denna förändring påverkat angriparens strategiska målsättningar (kausala mekanism) baseras på motiven bakom det politiska beslutsfattandet.

Miljöförändringar sker inte i ett vacuum utan kan påverkas av såväl försvararen som andra aktörer. För analysens skull är det viktigaste att urskilja de förändringar som orsakas av försvararens direkta påverkan, exempelvis taktiska framgångar som leder till resursbrist eller påverkar opinionen hos angriparens befolkning.

Hypotes 3: Bias i perception gör att försvararen kan uppfattas ha uppnått framgång trots angriparens måluppfyllnad.

Den oberoende variabeln utgörs av måluppfyllnad (eller att mål inte uppfyllts). Den kausala mekanismen utgår från matchfixing⁵⁷ och hur denna mekanism bidrar till att snedvridda betraktarens perception genom förtutfattade meningar innan, framträdande

händelser under, respektive socialt tryck efter kriget. Beträktaren i detta fall baseras på en svensk krigsvetenskaplig kontext eftersom den utgör författarens förståelse. Även i en allmän krigsvetenskaplig kontext torde detta skilja beroende på nationella och kulturella faktorer.

Vinterkriget 1939–1940

Efter en period av sovjetiska krav på finländska landavträdelser anföll Röda armén Finland den 30 november 1939. Finland inte hade räknat med att vapenskramlet faktiskt skulle leda till krig utan såg det var en del av de sovjetiska påtryckningarna. Dock var krigsmakten mobiliserad och grupperad i fält. Anfallets kraftsamlingsriktning var som förväntat på Karelska näset där Finland hade en befäst djupförsvarsställning men ansenliga styrkor anföll även norr om Ladoga. Finland underskattade grovt den sovjetiska förbandsvolymen, framför allt i den vägfattiga terrängen från Ladoga upp till Ishavet där endast mindre finländska förband var grupperade.⁵⁸

På Karelska näset hejdades Röda armén vid huvudförsvarsställningen efter en serie anfall, bland annat den 6 och 15 december, under stora sovjetiska förluster. Norr om Ladoga lyckades hastigt sammanrafsade styrkor vid Tolvajärvi hejda och slå huvuddelen av två sovjetiska divisioner. I mellersta Finland där landet är som smalast anföll en armé i syfte att dela landet på mitten. Denna hejdades längs Raatevägen och i princip två divisioner utplånades. I sträng kyla delades anfallstäten upp i mottin vilka nedkämpades efter hand. I ödemarken längst i norr anföll två täter mot Petsamo och Salla-Rovaniemi. Dessa blev hejdade och störda av ständig finländsk patrullverksamhet på djupet med små förband, vilket fortsatte kriget ut.⁵⁹

Efter dessa inledande framgångar stärktes det finländska självförtroendet så till den grad att en motoffensiv genomfördes på Karelska näset den 23 december. Denna juloffensiv hejdades omedelbart och fronten stabiliserades. På Karelska näset rådde därefter under hela januari ett dödläge av ställningskrig med sovjetisk artillerield och finländsk patrullverksamhet. Norr om Ladoga var striderna mer rörliga men utan avgörande. Ofta lyckades de finländska förbanden isolera och binda motståndaren i mottin men saknade resurser att avgöra.⁶⁰

I luften var det sovjetiska luftherraväldet överväldigande och efterhand övergick bombning av städer och försörjningslinjer till att i huvudsak understödja offensiven på Karelska näset. Till sjöss försökte sovjetiska flottan bekämpa finländskt kustartilleri och genomföra en blockad av sjöförbindelserna till Finland. Verksamheten begränsades dock snart av den stränga vinterns is.⁶¹

Den 1 februari inleddes den slutliga sovjetiska storoffensiven på Karelska näset, i början trevande men med oerhört kraftfullt artilleriunderstöd och den 11 februari ansattes anfallet med full kraft. Med tiden så tvingades finska armén på reträtt mot sista befästningslinjen vid Viborg. Försvararna var utmattade till bristningsgränsen och i det läget tackade Finland nej till militärt stöd från Storbritannien och Frankrike, för att i stället acceptera sovjetiska krav vilket resulterade i Moskvafreden och kriget avslutades den 13 mars 1940.⁶²

Angriparens målsättningar och försvararens strategiska framgång

Sovjetunionens krav var vid krigsutbrottet att Sovjet skulle få arrendera Hangö och Lappvik under 30 år som flottbas, Finland skulle överlämna ett antal små öar längst in i Finska viken, gränsen på Karelska näset

skulle flyttas västerut och de finländska befästningarna på näset förstöras. Slutligen krävdes västra delen av Fiskarhalvön vid Ishavet nära Petsamo. Som motiv för dessa krav angavs behovet att skydda Leningrad och Östersjöflottans baser.⁶³

Målsättningarna var hemliga och anses varit betydligt mer omfattande. Det övergripande sovjetiska säkerhetsintresset i Östersjöområdet var att förhindra tysk expansion och inom ramen för detta sågs Finland och Baltikum som ett problem. Enligt sovjetiskt synsätt ansågs Finland vara en av de baltiska staterna och det tidigare ryska kejsardömet gränser var naturliga. Därför var det nödvändigt med sovjetisk hegemoni över dessa länder. Genom de hemliga tilläggsprotokollen till Molotov-Ribbentrop-pakten definierades länderna tillhöra den sovjetiska intressesfären och därmed skapades förutsättningar för buffertzonen. Militärstrategiskt eftersträvades kontroll över Finska vikens inlopp i syfte att skydda Sankt Petersburg och östersjöflottans basering.⁶⁴

De baltiska staterna hade hotats till stegvis annektering från hösten 1939 och Stalin förväntade sig inledningsvis att även Finland snabbt skulle tillmötesgå de sovjetiska kraven. Då Finland vägrade fattades beslut om en militär lösning. Inriktningen var att med två huvudanfallsriktningar, Karelska näset samt norr om Ladoga, omringa och slå finska armén inom femton dagar. Slutmålet var Helsingfors. Samtidigt skulle avledande anfall genomföras i norra Finland och förbindelserna till Sverige avskäras vid Uleåborg.⁶⁵

Ockupation av hela Finland förbereddes genom en skuggregering under den landsförvisade kommunisten Kuusinen. Då Finland direkt efter krigsutbrottet var villigt att tillmötesgå kraven förkastades detta med hänvisning till att Sovjetunionen inte var i krig med Finland utan att saken var avgjord med Kuusinenregeringen.⁶⁶ Även detta indikerar

att målsättningarna, i varje fall då kriget väl var ett faktum, var mer omfattande än de officiella kraven. Annars hade dessa kunnat uppnås genom en begränsad militär insats följt av en förhandling.

Förväntningarna var dessutom att segern skulle komma snabbt. Bilden den sovjetiska ledningen såg framför sig var motsvarande den snabba ockupationen (fem dagar) av östra Polen. Därför gavs order om att läger för 26 500 krigsfångar skulle upprättas. Stalins födelsedag den 21 december var viktig då det skulle genomföras segerparad i Helsingfors och ett musikstycke specialskevades av Sjostakovitj. Förutom numerärt övertag byggde planen på antagandet att arbetarklassen skulle revoltera och välkomna befriarna. De sovjetiska underrättelserna från Finland inför kriget var dock förvånansvärt dåliga och ideologiskt färgade, vilket gjorde att förväntningarna var överdrivna.⁶⁷

Utfallet i form av Moskvafreden innebar att Finland tvingades avträda landområden på Karelska näset inklusive Viborg (Finlands andra stad), Hangö, öarna i Finska viken samt området i norr kring Salla. Därmed förlorade Finland 10 procent av sitt territorium, 30 procent av den ekonomiska basen och man hade 450 000 internflyktingar från Karelen. Tillsammans med de materiella och mänskliga förlusterna i kriget var det onekligen ett mycket hårt slag, som då det begav sig sågs som närmast en katastrof.⁶⁸

Sammanfattningsvis var eftergifterna mer omfattande än de officiella kraven innan kriget men blygsamma jämfört med om Finland gjorts till lydstat och i förlängningen sovjetrepublik. Militärt var läget i finska krigsmakten mycket ansträngt vid krigsslutet men förmågan var ingalunda slagen. Därmed är de nödvändiga kriterierna för en strategisk framgång i form av nationellt självbestämmande och kvarvarande militär förmåga uppfyllda.

Det intressanta är dock hur nära Finland var ett fullständigt nederlag. Slutoffensiven pressade finländarna hårt. Den enorma sovjetiska kraftsamlingen kombinerat med taktikanpassning började visa sig övermäktig för försvararna på Karelska näset. Finland kunde i slutändan inte hantera förlusterna och särskilt bristen på utbildat befäl var akut. Skulle den sista försvarslinjen på näset falla var vägen öppen till Helsingfors.⁶⁹

På det kritiska frontavsnittet vid Viborg anmälde kårchefen den 9 mars att försvaret kunde hålla 4–6 dagar till. Alternativet ansåg han vara att lösgöra sig för att rädda armén och kunna återuppta ett försvar avsevärt längre västerut. Därigenom bedömde han att uthållighetens skulle kunna öka till en månad och möjliggöra extern hjälp. Ordern var dock att till varje pris hålla Viborg som en bricka i de pågående fredsförhandlingarna. Tidigt i mars fick Sovjet underrättelser från Finland att man där bedömde att kunna hålla ut i maximalt tre veckor till, att regeringen var villig att förhandla, men att ingen revolutionär stämning fanns bland folket.⁷⁰

Sett till hur nära det var så framstår det i efterhand som förvånande att Sovjetunionen trots allt valde ett fredsavtal i stället för ovillkorlig kapitulation vilket ledde till den finländska strategiska framgången. Detta återspeglar den teoretiska gåtan: varför väljer angriparen att sänka målsättningar i stället för att vinna med våldsmakt?

Om utfallet i vinterkriget utgjorde en strategisk framgång, var den tillräcklig för att möjliggöra en säkerhetsstrategisk framgång? Svaret beror delvis på när det avses: 1940, 1944, 1991 eller idag? Det som komplicerar bilden är fortsättningskriget 1941–1944 där Finland försökte återta sitt förlorade territorium, vilket innebär att det är svårt att skilja på orsakssambanden. Utifrån kriteriet

strategisk handlingsfrihet får fortsättningskriget i sig själv ses som en indikator på detta.

För ett kontrafaktiskt utfall har vi facit i form av de baltiska staternas, östra Polens (i nuvarande Vitryssland och Ukraina) eller för den delen Karelens efterkrigsöden i Sovjetunionen. Idag är Finland en stabil självständig demokrati med god ekonomi och tydlig förankring i västerlandet. För att uppnå det var slutläget i vinterkriget en nödvändig men samtidigt tillräcklig framgång.

Utvecklingen har möjliggjorts genom en skicklig politik under efterkrigstiden där alla statens maktmedel använts. Diplomatskt har detta krävt en svår balansgång som kan karakteriseras som *bandwagoning* eller eftergiftspolitik. Även om det politiska trycket från Sovjetunionen varit omfattande och tvingat till Finland till eftergifter (själva ursprunget till begreppet finlandisering) så har förhållandena präglats av en ömsesidig respekt efter kraftmätningen.⁷¹

De externa förhållanden som skulle tala mot ovanstående resonemang är Sovjetunionens kollaps 1991. Levde helt enkelt Finland i limbo under hela kalla kriget för att slutligen utan egen förtjänst frigöras från Sovjets bojor? Återigen kan jämförelse göras med Baltikum. Även om Finland levde i skuggan av Sovjet så var det ändå i självständighet medan den strategiska handlingsfriheten i perioder varit begränsad. Oavsett vad så har det strategiska slutläget i vinterkriget därmed räddat Finland som nation, vilket får anses vara en framgång.

Sammantaget har de ursprungliga målsättningarna inte uppfyllts och hypotes 3 (måluppfyllnad) är falsifierad. Däremot är hypotes 1 och 2 fortfarande giltiga, eftersom angriparens vilja påverkats till den grad att krigets målsättningar reducerats avsevärt. Dock kvarstår frågan om varför detta skett.

Hypotes 1: Taktiska framgångar

Kan finländska taktiska framgångar förklara varför det sovjetiska målet förändrades? Svaret består av två delar: vad var utfallet av striderna på taktisk nivå och hur påverkade detta sovjetiskt strategiskt beslutsfattande?

Redan i krigets inledningsskede hejdades de sovjetiska anfallståterna utan att ha uppnått nämnvärda terrängvinster, på Karelska näset framför huvudförsvarslinjen. I Tolvajärvi slog sju lätta finländska bataljoner på tio dagar två sovjetiska tunga divisioner, dock till priset av 25–30 procent egna förluster. Längs Raatevägen hejdades och i stort sett förintades två sovjetiska divisioner. 23 000 sovjetiska soldater stupade här jämfört med 900 finländska. Längst i norr, vid Petsamo, lyckades mycket små finländska styrkor genom jägartaktik binda de sovjetiska förbanden så att de blev stillastående under hela kriget.⁷² Givet den sovjetiska överlägsenheten utgjorde detta skede en finländsk framgång.

Eftersom juloffensiven den 23 december snabbt tappade kraft och inte uppnådde något egentligt resultat utgjorde den en sovjetisk framgång, trots blygsamma finländska förluster. I Kuhmo hade en sovjetisk division isolerats i mottin från slutet av december men kunde hålla ut till krigsslutet. I kombination med stora förluster på båda sidor bedöms detta slag som oavgjort.⁷³

Flyg- och sjökriget var i huvudsak inriktat på att understödja markoffensiven och i övrigt uppnådde Sovjet ingen större effekt. Sovjetiska bombningar på djupet var omfattande men förvånansvärt ineffektiva. Finland bibehöll status quo till sjöss genom att kustbatterierna överlevde och sjöförbindelserna till Sverige var relativt opåverkade.⁷⁴ Sammantaget får flyg- och sjöstriderna anses oavgjorda vilket ur försvarens perspektiv var en finländsk framgång.

Den sovjetiska storoffensiven på Karelska näset syftade till att omringa och slå de finländska förbanden i Mannerheimlinjen och nå ett avgörande. Forskning om enskilda finländska förband visar att sammanbrottet var nära vid fredsslutet.⁷⁵ Givet de höga målsättningarna var operationen inte en överväldigande sovjetisk framgång men tillräckligt framgångsrik för att tvinga Finland till eftergifter.

De totala sovjetiska förlusterna är inte helt klarlagda. Den officiella sovjetiska siffran var 48 747 stupade och en nutida rysk uppskattning är runt 125 000. En tidigare finländsk bedömning anger 200 000 och en tysk 273 000. Till detta kommer ett antal hundratusen sårade. Finland anses förlorat runt 25 000 stupade. Utöver detta var de materiella förlusterna omfattande, exempelvis förstördes 1600 sovjetiska stridsvagnar.⁷⁶ Facit kommer sannolikt aldrig att ges men en ganska konservativ bedömning är att de sovjetiska förlusterna var 4–5 gånger större än Finlands.

Sammantaget så får Finland anses haft stora framgångar på taktisk nivå. Sovjet har i princip inte i något fall uppnått sina taktiska målsättningar och deras terrängvinster var blygsamma och skedde till priset av omfattande personella och materiella förluster. Dock var trenden av finländska framgångar avtagande med omslagpunkt i form av den sovjetiska storoffensiven i mitten av februari.

Sedan krigsutbrottet hade Finland sökt förhandling om de sovjetiska kraven men mötts med kalla handen eftersom Moskva endast erkände Kuusinens marionettregering. Detta vände den 29 januari då Sovjetunionen plötsligt meddelade sig villiga att förhandla. Kraven visade sig vara större än vid krigsutbrottet och omfattade mer territorium än det faktiska läget på stridsfältet, vilket var svårsmält. Trots det ansträngda läget ansåg den finländska ledningen att man endast

kunde acceptera en ”hedersam fred”, i synnerhet var kraven på Hangö oacceptabla. Regeringen var splittrad och förhandlingarna varade mer än en månad innan eftergifterna sågs som oundvikliga.⁷⁷ Detta visar att läget sågs som tillräckligt gynnsamt och hoppet om externt stöd levde.

I början av mars meddelade den finländska befälhavaren på Näset regeringen att läget var mycket svårt och att det bara var en tidsfråga innan fullständigt nederlag var ett faktum. Utrikesminister Tanner konstaterade då att ”Läget är sådant, att vi står inför en tvångsfred. Det gäller att skynda innan en katastrof inträffar. Sedan frågar ingen längre efter vår åsikt.”⁷⁸

I en avrapportering och utvärdering efter kriget visar Stalins och folkkommissariens för försvar Kuliks slutord att de underskattade Finlands förmåga och överskattade sin egen. Viljan underskattades även då folkresningen uteblev och finländarna slöt upp bakom regeringen. Den stalinistiska terrorn under 30-talet anses ha avskräckt den revolutionära potential som eventuellt funnits inom vänstern.⁷⁹

Det finns i källmaterialet olika bilder av syftet med den sovjetiska slutoffensiven. När planeringen påbörjades var inriktningen tydlig: uppnå de ursprungliga målsättningarna. Enorma resurser avdelades: en miljon man, vilket var 40 procent av Röda armén. Karelska näset var tyngdpunkten medan ingen förstärkning skedde norr om Ladoga. Taktiskt var målet fortfarande att omringa och slå de finska styrkorna på näset inom 7–12 dagar men strategiskt verkar målet senare minskats till landvinningar i Karelen, inklusive Viborg, för att sätta press inför politiska förhandlingar.⁸⁰

De förluster som Finlands taktiska framgångar orsakade påverkade den sovjetiska

ledningen i form av överväganden om resursförbrukning och materiella förluster. Stupade och skadade soldater förefaller karaktäristiskt nog inte varit ett problem. Däremot var skadorna på Röda arméns och i förlängningen Stalins anseende inom och utom Sovjetunionen ett stort bekymmer. Inrikes ryktesspridning var pinsamt men hanterbart med gängse metoder. Att gentemot omvärlden framstå som svaga eller inkompetenta hade däremot stor påverkan.⁸¹

En indikator på att den sovjetiska ledningen redan i mitten av december uppfattade taktiska motgångar (men härledde dessa till bristande disciplin) är ordern om upprättande av sju NKVD-regementen för att öka kontrollen av egna förband. Man vädrade även tanken att en utrensning av fega och ineffektiva officerare på regements- till kärnivå kunde behövas.⁸²

Sammanfattningsvis så talar mycket för att de finländska taktiska framgångarna i stor utsträckning påverkat den sovjetiska viljan. Målen var inom räckhåll men förväntningarna om hur de skulle uppnås avvek kraftigt mot utfallet, främst på grund av den uppfattade skada det sovjetiska anseendet led utomlands. Därmed ville man avsluta kriget på eget initiativ för att ge en illusion av att styra händelseutvecklingen. Eftersom Sovjet tidigt led stora motgångar kvarstod osäkerhet om hur kriget skulle fortlöpa trots storoffensiven. Detta ledde i förlängningen till den relativa strategiska framgång som Moskva-freden var. Det som är fortsatt förbryllande är tidpunkten för avslutningen på kriget. Givet att en fullständig sovjetisk seger var inom räckhåll så kan beslutet ha påverkats även av yttre indirekta faktorer. Sammanfattningsvis är hypotesen inte falsifierad utan stärkt, med förbehållet att även den strategiska miljön kan påverkat.

Hypotes 2: Strategisk förändring

Några förändringar i Sovjetunionens inre strategiska miljö verkar inte ha förekommit. På grund av det totalitära statsskicket har inga folkliga protester eller inrikespolitiska skiften skett. Kriget förbrukade stora resurser men i grunden var det sovjetiska samhället fortfarande i fredsläge. Däremot så finns det indikationer på förändringar i den yttre miljön. Inför kriget var det främst tyskt, franskt/brittiskt men även svenskt agerande som bekymrade Stalin.⁸³

Tyskland ansågs vara huvudrivalt trots Molotov-Ribbentrop-pakten. Sovjetunionen såg med misstänksamhet på de militära band som fanns mellan Finland och Tyskland sedan inbördeskriget. Dock uppfattades den tyska hållningen mot Finland vara ”stå emot om ni vill, men vi hjälper inte er.” Storbritannien och Frankrike gav innan kriget blandade signaler. Britterna signalerade å ena sidan till Sovjet att kraven var ”fully natural and legitimate” och att de hellre såg Finland i sovjetiska än tyska händer. Samtidigt kommunicerade de stöd till Finland med bedömningen att Sovjet bluffade. Frankrike bedömdes vara mer fientligt mot Sovjet men utan förmåga att agera i tid. Sammantaget var den sovjetiska bedömningen att krigets korta förlopp skulle ställa alla externa aktörer inför fullbordat faktum och därmed skulle deras reaktioner vara irrelevanta. Ingen tid skulle finnas för militära interventioner och diplomatiska protester brydde man sig föga om.⁸⁴

Under själva kriget genomförde inga externa aktörer militära operationer mot Sovjetunionen. Förutom den svenska frivilligkårens 8 000 man så var antalet utländska frivilliga försumbart. Materiellt och ekonomiskt stöd till Finland gavs från ett antal länder. Framför allt det svenska stödet (exempelvis pansarvärnskanoner) var i vissa fall avgörande för att skapa taktiska

framgångar. Dock kan stödet inte anses ha utgjort en förändring i den strategiska miljön.

Under själva kriget har det däremot funnits hot om militära operationer mot Sovjet, dessa har dels varit reella och dels berott på sovjetiska felbedömningar. Sverige balanseerade mellan att stödja Finland och samtidigt bibehålla sin egen förmåga men inte reta Sovjet i onödan. En begäran om stöd med svenska förband till Karelska näset avlogs av svenska regeringen. Tysklands agerande var i linje med de sovjetiska bedömningarna och de förhöll sig således passiva. De hindrade även vapenleveranser till Finland från Italien och Ungern. Frankrike och Storbritannien bytte i samband med krigsutbrottet plötsligt policy gentemot Sovjet som nu sågs som fientligt och militär intervention började diskuteras. Planerna ändrades efter hand och hade olika syften där Storbritanniens främsta intresse var malmfälten i Sverige.⁸⁵

Konkret så bestod planerna av två huvudelement: en operation på Nordkalotten och en mer indirekt approach genom anfall mot Kaukasus, med stor ekonomisk betydelse på grund av oljeproduktionen. I slutändan fastställdes en plan med en expeditionsstyrka till Narvik, malmfälten och endast 15 000 man i norra Finland. Strategiskt fokus var i söder främst med flyganfall, men även Turkiet uppmanades att starta uppror bland turkisktalande folk i södra Sovjetunionen. Den 4 mars fick Finland veta att hjälpen i norr skulle försenas och vara mycket mindre än tidigare. Därmed insåg de att det skulle vara ”för lite och för sent” och tackade nej.⁸⁶

I efterhand så förefaller planerna som orealistiska då de exempelvis förutsatte en snabb seger mot Tyskland innan de skulle påbörjas och framför allt de franska planerna var överoptimistiska i tid och volym. Planerna var till stor del kända i Sovjet men bilden av dem blev förvrängd på grund av feltolkningar och desinformation. Därmed

övertolkades de mer grandiosa franska planerna.⁸⁷ Det är dock den sovjetiska bilden av den strategiska miljön som beslutsfattandet baserats på och som därmed haft en indirekt påverkan.

Den avgörande frågan är hur hotet om intervention från västmakterna påverkade beslutet att begränsa målsättningarna, trots att Finlands krigsmakt var nära bristningsgränsen. Hotet mot norra flanken och direkt intervention i Finland bedömdes som ett mindre problem med hänsyn till de svåra terrängförhållandena och allierade begränsningar i vinterförmåga. Däremot var ett hot mot Kaukasus med 90 procent av den sovjetiska petroleumproduktionen mycket bekymmersamt. Eftersom närmare hälften av Röda armén var bunden i vinterkriget saknades medel för att möta allierade angrepp i andra riktningar. Dessutom slukade kriget enorma resurser i form av krigsmateriel, soldater och förnödenheter. Trots att den sovjetiska ledningen var medveten om att ett finländskt sammanbrott var veckor borta bedömdes detta vara för lång tid och därmed riskfyllt med hänsyn till hotet i söder och fredsförhandlingar inleddes.⁸⁸

Diplomatiskt, informationsmässigt och ekonomiskt var den internationella opinionen till överväldigande del på Finlands sida (undantaget Tyskland) och Sovjetunionen blev uteslutet ur Nationernas förbund.⁸⁹ Sammantaget finns dock inga indikationer på att detta i någon större grad påverkat sovjetiskt beslutsfattande utan detta avfärdades som irrelevant.

Sammanfattningsvis kan den inre strategiska miljön anses som konstant medan den yttre karakteriseras främst diplomatiska protester samt hot om militärt våld. De icke-militära åtgärderna synes inte haft nämnvärd påverkan på sovjetiskt beslutsfattande. Däremot har hotet om västlig intervention uppenbart påverkat beslutet att sänka målsättningarna,

erkänna den finländska regeringen igen och sluta ett fredsavtal. Även om en fullständig seger var inom räckhåll så bedömdes uppenbarligen hotet mot Kaukasus vara så brådskande att det inte gick att fullfölja kriget i Finland med några veckor. Därmed har förändringar (i alla fall uppfattade sådana) av den strategiska miljön bidragit till den finländska strategiska framgången och hypotesen kan inte anses falsifierad.

Hypotes 3: Begränsade mål

Som tidigare konstaterats så har angriparens målsättningar långtifrån uppnåtts. Även om vår perception kan påverka synen på segrare/förlorare i efterhand så är denna alternativa förklaring falsifierad.

Sammanfattning

I fallet vinterkriget är det tydligt att det finns stöd för såväl hypotes 1 (taktiska framgångar) som hypotes 2 (strategisk förändring), men att dessa är beroende av varandra. De finländska taktiska framgångarna har skapat tid och handlingsutrymme för externa aktörer att hinna agera vilket gjort att angriparen sänkt sina målsättningar för att avsluta kriget i tid. Det som är svårt att belägga är om kognitiv påverkan av de tidiga finländska framgångarna (och därmed sovjetiska felbedömningar) påverkat beslutsfattandet. Avseende hypotes 3 (måluppfyllnad) saknas stöd då målen ej uppfylldes. Teorin är fortfarande logiskt rimlig och går att observera i andra fall men här kan den uteslutas som förklaring.

Fall 2: Libanonkriget 2006

Översikt

I svallvågorna av inbördeskriget 1975–1990 och den israeliska ockupationen av södra Libanon 1982–2000 uppstod den shiitiska

milisgruppen Hizbollah som efter hand utvecklats till att utgöra de facto-styret i södra Libanon. Organisationen har politiska, militära och sociala grenar och stöds av Iran och Syrien. 2000–2006 utförde Hizbollah ca 200 begränsade attacker mot Israel, vars förhållningssätt till Hizbollah var relativt passiv. Det fanns en ovilja att engagera sig i Libanon vilket sågs som ”Israels Vietnam” och säkerhetspolitiskt fokus var den palestinska intifadan.⁹⁰

Den utlösande händelsen till kriget var en Hizbollah-räd över gränsen den 12 juli 2006 varvid två israeliska soldater tillfångatogs i syfte att försöka utväxla dessa mot fångslade libaneser. Hizbollahledaren Nasrallah har medgett att de, givet mönstret från tidigare händelser, inte räknade med en så kraftig israelisk reaktion. Vid krigsutbrottet var en israelisk armédivision grupperad vid gränsen. Dessutom fanns huvuddelen av flygvapnet och flottan tillgängliga. Hizbollah hade ca 3 000 man ur Nasrbrigaden samt lokal milis i södra Libanon. Försvararna var utspridda men väl förberedda med exempelvis omfattande fältarbeten.⁹¹

Natten till den 13 juli genomförde Israel Defence Force (IDF) ett halvtimmeslångt väl förberett flyganfall mot i första hand Hizbollahs långräckviddiga raketer varvid huvuddelen bedöms ha slagits ut. Som svar påbörjade Hizbollah raketbeskjutning mot norra Israel, i huvudsak med korträckviddiga raketer, Katyushas. Dessa riktades mot israeliska befolkningscentra i syfte att påverka den israeliska stridsviljan.⁹²

Israel fortsatte med flyganfall och artillerield, främst i söder men även mot infrastruktur i övriga landet. Den 14 juli bombades Hizbollahs högkvarter och TV-station i Beirut. Med detta lyckades man dock inte avbryta Hizbollahs raketbeskjutning utan denna duell fortsatte under drygt två veckor.⁹³

Den israeliska inriktningen var under lång tid att undvika större markoperationer och inte kalla in reservister. Förutom räder i mindre skala genomfördes inga markoperationer förrän den 19 juli, även då i liten skala med enstaka bataljoner några kilometer över gränsen. Den 1 augusti påbörjades en begränsad markoperation som syftade till att återta den gamla israeliska säkerhetszonen ett par kilometer in i Libanon. Framryckningen stötte på hårt motstånd och var långsam i bebyggelsen.⁹⁴

Den 11 augusti påbörjades den sista fasen i markoperationerna, där fyra divisioner anföll under tre dagar med slutmålet Litanifloden. Framför allt Hizbollahs sofistikerade pansarvärnsrobotar orsakade israeliska förluster och anfallet avstannade innan Litanifloden nåddes. Kriget avslutades genom att parterna accepterade det eldupphör som säkerhetsrådets resolution 1701 föreskrev. Ända till slutet fortsatte markstrider, flyganfall och raketbeskjutning.⁹⁵

Angriparens målsättningar och försvararens strategiska framgång

Södra Libanon sågs innan kriget som ett avslutat kapitel, en flank som ej skulle eskaleras och var prioritet sju (7) i försvarsplaneringen där huvudfokus var pågående upprorsbekämpning i Gaza och på Västbanken. När kriget inleddes saknades tydligt uttalade strategiska målsättningar. Inledningsvis var det oklart om det var krig eller om detta var att betrakta som del av normalbilden med löpande militära operationer. Dessutom fanns oenighet om vem som var fienden och skulle anfallas: Hizbollah, Syrien eller staten Libanon? Eftersom Israel reagerade på en händelseutveckling utvecklades målen över tid. Under de första dagarna förefaller man ha agerat utifrån en magkänsla att straffa

Hizbollah utan mycket mer av plan än att anfalla och se vad som händer.⁹⁶

Målsättningarna som presenterades för Knesset och fastställdes den 17 juli var:⁹⁷

1. Fritagning av de tillfångatagna soldaterna: krigets viktigaste mål som skulle uppnås utan fångutväxling.
2. Fullständigt eld upphör.
3. Tillbakadragande och i förlängningen avvapning av Hizbollah enligt resolution 1559.
4. Gruppering av libanesiska armén i södra Libanon.
5. Ett ”hårt slag” mot Hizbollah och dess avvapning.
6. Återskapande av Israels avskräckning.

Utöver dessa mål ville regeringen tvinga Libanon att agera mot Hizbollah och slå vad som betraktades som Irans västra militära kommando innan detta land skaffat kärnvapenförmåga, med detta avsågs Hizbollahs medel- och långräckviddiga raketer. Även om fritagningen av de två soldaterna var det ursprungliga målet så fick det efter hand minskad betydelse. Det förefaller som att det fanns insikt om att de rimligtvis inte skulle frigges genom de flyganfall som genomfördes.⁹⁸ Målsättningen kan i slutändan sammanfattas som en relativt vag inriktning av vedergällning mot Hizbollah, degradera deras förmåga och återskapa israelisk avskräckning samt i förlängningen tvinga Libanon att återskapa sin territoriella integritet.

Förväntningarna var på ett övergripande plan att Israel stod inför ytterligare en militär operation och inte ett krig där skillnaden var mobilisering av reservister. Detta förutsatte i sin tur inga omfattande markoperationer. Förutom politiska hänsyn påverkade även generalstabschefens syn på hur flygvapnet skulle kunna decimera Hizbollahs förmåga.

När det gäller krigets varaktighet så saknades uttalade tidsramar då beslutet togs om att inleda kriget. Utrikesministern uppfattade att det i princip handlade om första nattens flyganfall medan generalstaben räknade med 2–3 dagar.⁹⁹

Utfallet av kriget baseras på situationen omedelbart efter kriget och den kortsiktiga implementeringen av säkerhetsrådets resolution 1701, vilken i korthet omfattade eld upphör, gruppering av UNIFIL (United Nations Interim Force in Lebanon) och Libanesiska armén i södra Libanon med Hizbollahs avvapning som mål. Det skedde ingen utväxling av fångar, de kidnappade soldaterna konstaterades i efterhand ha avlidit samma dag de tillfångatogs. Hizbollahs förmåga var degraderad men i mycket mindre utsträckning än Israel räknat med. Libanesiska armén och UNIFIL grupperades vid gränsen men ingen större avvapning skedde.¹⁰⁰

På pappret så förefaller det som att målsättningarna i huvudsak uppfylldes. Frågan är hur trovärdig resolutionen var ur ett israeliskt perspektiv eller om den var ett sätt för alla inblandade att avsluta kriget med hedern i behåll. Även om resolutionen föreskrev Hizbollahs avvapning så borde det varit klart för Israel att sannolikheten för detta var låg. Inte minst eftersom den tidigare resolution 1559¹⁰¹ som i princip krävt detsamma sedan 2004 inte implementerats och Libanons armé var för svag.

Strategisk framgång eller vem som ”vann” kriget har varit föremål för omfattande debatt.¹⁰² Beroende på tidpunkt och valt perspektiv dras olika slutsatser, vilket kan ses som ett symptom på att utfallet inte går att enkelt beskriva som seger-nederlag. I efterhand är det tydligt att det var ett av båda parter oönskat krig utan en tydlig vinnare. Det nödvändiga kriteriet avseende kvarvarande militär förmåga får anses uppfyllt. Exempelvis avfyrades omkring 250 Katyushas under det

sista dygnets strider, vilket var störst antal för en enskild dag. Nyrekrytering till Hizbollah skedde omedelbart efter kriget.¹⁰³

Självbestämmande är svårdefinierat för en icke-statlig aktör. I detta fall beror den främst på hur resolution 1701 implementerades på kort sikt. Politiskt så kvarstod Hizbollah som aktör med anspråk på sitt territorium. Libanon saknade vilja och förmåga att konfrontera och avväpna organisationen. De var även fortsatt representerade i parlamentet och organisationens högkvarter i Beirut bibehölls.

De israeliska målen kan ses som vaga och orealistiska vilket Winogradkommissionen ansåg. En orsak till detta kan vara att de var avsedda som avsiktsförklaring och syftade till inrikespolitisk förankring.¹⁰⁴ Oaktat detta kan förväntningarna inte anses uppfyllda. Vare sig man såg en kort operation eller ett längre krig framför sig så rådde det inte tvekan om att Israel skulle vara militärt framgångsrikt.

I Israel så var stämningen låg efter kriget. Endast sex procent av israelerna ansåg att resolution 1701 innebar målpuppfyllnad och förtroendet för IDF och regeringen störtade. Flera utredningar genomfördes, både om kriget i stort men även på lägre förbandsnivåer. I efterspelet begärde bland annat generalstabschefen, marinchefen och två divisionschefer avsked och IDF påbörjade omfattande reformer.¹⁰⁵

Sammanfattningsvis så kan slutläget i kriget ses som en relativ framgång för Hizbollah. Deras militära förmåga var ingalunda slagen. Israel behärskade inte territoriet utan organisationens avväpnande överläts på UNIFIL och Libanon. Givet Hizbollahs organisationsgrad, lokalbefolkningens stöd och den delikata maktbalansen i Libanon skedde ingen omedelbar avväpning vilket gjorde att organisationen levde kvar. Politiskt

fanns de öppet medan de militära delarna kvarstod dolda.

För nuvarande säkerhetsstrategiska läge så är den fortsatta implementeringen av resolution 1701 central. Det är uppenbart att den misslyckats avseende vapenembargo och avväpnande av Hizbollah.

Militärt bibehåller Hizbollah närvaro i södra Libanon. UNIFIL har inte mandat att agera proaktivt utan hänvisar till Libanons armé, vilken inte har förmågan eller inrikespolitiskt stöd att konfrontera Hizbollah. Hizbollahs raketarsenal har mångdubblats och vissa bedömer organisationen vara världens mest välbeväpnade icke-statliga aktör. Detta gör den till en maktfaktor såväl i Libanon som i regionen. Sedan krigsslutet har läget varit lugnt men spänt, inga större strider har förekommit.¹⁰⁶ Frånvaron av ytterligare krig indikerar på ömsesidig avskräckning.

Politiskt är situationen i Libanon komplex med en maktbalans mellan två block där Hizbollah dominerar pro-Syrien/anti-västblocket som sedan 2008 har veto gentemot regeringen. Genom den relativa framgången 2006 och deltagandet i inbördeskriget i Syrien sedan 2013 har Hizbollahs ställning i triaden med Iran och Syrien stärkts.¹⁰⁷ Sammantaget är Hizbollah en av de dominerande aktörerna i Libanon med en maktbas av folkligt stöd bland shiiterna och ett betydande våldskapital.

Detta tillsammans har skapat strategisk handlingsfrihet, vilket kan exemplifieras med Israels oförmåga att påverka Hizbollahs agerande, exempelvis avseende samarbetet med Syrien. Det omfattande deltagande i inbördeskriget i Syrien visar på säkerhetspolitisk handlingsfrihet och tillräckliga resurser att avdela även utanför Libanon.

Några omvälvande externa strategiska förändringar i närområdet kan inte anses ha bidragit till utfallet. De huvudaktörer som

var verksamma 2006: Israel, Iran, Syrien och USA, är i allt väsentligt desamma idag.

Sammanfattningsvis så har Hizbollah utifrån sina målsättningar att överleva och samtidigt fortsätta verka mot Israel¹⁰⁸ ur den svage icke-statliga aktörens perspektiv inte bara överlevt utan till och med stärkts. Därmed är hypotes 3 (måluppfyllnad) falsifierad, medan hypotes 1 och 2 fortfarande är relevanta.

Hypotes 1: Taktiska framgångar

Givet krigets fragmenterade karaktär är vissa av nedanstående taktiska förlopp avgränsade i tid och rum, medan andra har verkat över tiden och ytan. Sammanfattningsvis så var Hizbollahs mål (när kriget var ett faktum) att överleva så intakt som möjligt och tillfoga Israel förluster, vilket skulle ske genom förlustfokuserad fördröjningsstrid och raketbeskjutning.¹⁰⁹ Båda dessa metoder syftade till att påverka den israeliska viljan.

Flygbekämpningen av Hizbollahs medel- och långräckviddiga raketer bedöms ha förstört huvuddelen, i alla fall avfyrades endast enstaka under resten av kriget,¹¹⁰ vilket var en tydlig israelisk framgång.

Den korträckviddiga raketbeskjutningen med Katyushas lyckades däremot IDF inte stoppa utan den fortsatte kriget ut. Intensiteten överraskade och hade stor påverkan på civilbefolkningen i norra Israel.¹¹¹ På grund av omfattningen och att förmågan bibehölls över tid utgjorde det en framgång för Hizbollah.

De fortsatta israeliska flyganfallen var massiva men Hizbollah hade god förmåga att motstå dem. Efter hand konstaterade IDF att samtliga kända mål bekämpats utan att Hizbollahs förmåga reducerats märkbart baserat på mängden avfytrade raketer.¹¹² Förmågan att fortsätta verka trots flygbekämpningen var en Hizbollahframgång.

De israeliska markräderna och den begränsade offensiven från 1 augusti genomfördes trevande utan tydliga målsättningar.¹¹³ Begränsade resultat uppnåddes och båda sidor led förluster vilket gör att tydligt taktiskt utfall saknas.

Den israeliska slutoffensiven lyckades förvisso ta viss terräng men inte till Litanifloden som var målet. Denna terräng övergavs dessutom i princip omedelbart. De mycket begränsade tidsramarna omöjliggjorde metodiska rensningsoperationer efter Hizbollahs väl dolda grupperingar. Detta till priset av 33 stupade under de sista två dygnen.¹¹⁴ Slutsatsen är att offensiven absorberades av Hizbollahs förlustfokuserade fördröjningsstrid och avbröts innan den hann ge avgörande effekt vilket var en framgång för Hizbollah.

Totalt hade IDF 119 stupade medan bedömningarna av Hizbollahs förluster varierar mellan 250–800 man.¹¹⁵ Sammantaget indikerar detta israelisk framgång, med reservation för stor skillnad i aktörernas förlusttålighet.

Hizbollah har dessutom på ett skickligt sätt exploaterat taktiska framgångar genom att i närmast realtid genomföra informationsoperationer i media. Exempelvis när korvetten *INS Hanit* beskötts och träffades med sjömålsrobot offentliggjordes detta av Nasrallah på TV bara minuter efteråt.¹¹⁶ Detta gav oproportionerligt stor effekt åt relativt begränsade händelser.

Vid krigets slut fanns Hizbollahs bästa förband vid Litanifloden utan att ha kommit i stridskontakt. Ytterligare reserver fanns norrut men ingen förstärkning skedde under kriget.¹¹⁷ Detta indikerar att Hizbollah inte var nära ett militärt nederlag.

Sammanfattningsvis så var den enda tydliga israeliska framgången första nattens bombningar av de långräckviddiga rake-

terna medan Hizbollahs framgångar var att överleva den israeliska bekämpningen och samtidigt fortsätta verka. Trenden över tid är inte distinkt eftersom förloppen är utdragna med undantag för det inledande flyganfallet.

Frågan är hur Hizbollahs taktiska framgångar påverkat det israeliska beslutet att sänka målsättningarna och godta resolution 1701. Det strategiska beslutsfattandet var dysfunktionellt och fick i efterhand skarp kritik i Winogradrapporten. Den politiska ledningen var nytillträdd, med begränsad militär erfarenhet och ville visa handlingskraft. Generalstabschefen var pådrivande och hade därtill med sin bakgrund i flygvapnet en övertro på luftmakt och begränsad förståelse för markoperationer. I regel presenterades endast färdiga förslag utan handlingsalternativ för regeringen. I krigets inledningsskede saknades diskussioner om alternativ, målsättningar och politiskt slutläge eller ”exit plan”. Trots detta igångsattes flyganfallen och målsättningarna presenterades i Knesset.¹¹⁸

Efter några dagars flyganfall det blev tydligt att Hizbollah inte skulle besegras utan raketbeskjutningen fortsatte. Detta innebar ett dilemma för den israeliska politiska och militära ledningen som länge agerade som att kriget (som inledningsvis inte kallades krig) motsvarade de ständigt pågående säkerhetsoperationerna exempelvis i Gaza. Förväntningen var att Hizbollah snabbt skulle knäckas av flyganfallen vilka därför fortsatte. Först den 23 juli diskuterade Israels premiärminister hur ett politiskt slutläge i frånvaron av fullständig militär seger skulle kunna se ut.¹¹⁹

Hizbollah å sin sida var vid krigsutbrottet villigt att förhandla om eftergifter men efter Olmerts tal den 17 juli (där han ofentliggjorde målen att återfå de kidnappade soldaterna och att slå Hizbollah) så insåg de att allt som krävdes för att framstå som

segrare var att hålla ut och fortsätta skjuta raketer.¹²⁰

Det centrala problemet var en motvilja på politisk nivå att kalla in reservister. IDF var klivet, men generalstabschefens negativa syn var den som föreslogs för politikerna. Framst berodde motvilligheten på att attityden till krig och individens uppoffringar har förändrats radikalt i Israel sedan 1980-talet, i synnerhet när kriget inte uppfattas som existentiellt. I denna kontext har det blivit känsligare med förluster, särskilt av reservister som ofta är familjefäder. Detta underblåstes av Hizbollahs budskap att raketbeskjutningen skulle upphöra i samma ögonblick som flygbombningarna avbröts. Dessutom innebar mobilisering ett ekonomiskt avbräck när del av samhället sattes på krigsfot.¹²¹

Efter hand uppstod en annan avvikelse mellan förväntningar och utfall. IDF åtnjöt ett högt anseende och när det blev uppfattades som att de inte kunde skydda civilbefolkningen i norra Israel från raketbeskjutningen började förtroendet att svikta.¹²²

I slutet av juli var det uppenbart att Hizbollah inte skulle kunna besegras från luften samtidigt som det israeliska samhället påverkades hårt av raketbeskjutningen. Bland annat evakuerades 120 000 civila från norra Israel. Behovet av en omfattande markoperation blev därför tydligare och tydligare. Trots detta dröjde beslutet om inkallelser i större omfattning. Så sent som 24 juli var det uteslutet, medan beslut om mobilisering av tre divisioner fattades tre dagar senare och i slutändan kallades 62 000 man in. Trots mobiliseringen kvarstod en ovilja att gå in i Libanon med kraft och ända till 7 augusti var premiärministern negativ till omfattande markoperationer.¹²³

Under kriget påverkades opinionen negativt av förluster (som skapade omfattande mediabevakning), oförmågan att stoppa

raketbeskjutningen och hemmafrontens bristande förberedelser samt i slutändan utebliven framgång. Den 6 augusti var en omslagspunkt i det folkliga stödet för kriget när en Katyusha dödade tolv reservister i Kfar Giladi.¹²⁴

Frågan är varför Israel i detta skede valde att påbörja en omfattande markoperation. Slutoffensiven igångsattes i princip samtidigt som det slutliga utkastet till resolution 1701 blev känt. För att avsevärt försvaga Hizbollahs förmåga med Katyushas bedömdes det inledningsvis kräva en månads operationer. Med sänkt ambitionsnivå begärde norra kommandot 96 timmar, generalstabschefen bantade detta till 72 och premiärministern beviljade 60.¹²⁵

Offensiven saknade därmed förutsättningar att uppnå nämnvärda resultat. Två tolkningar är tänkbara givet att det då var orimligt att uppnå krigets mål att slå Hizbollah. Det officiella syftet var att sätta press i förhandlingarna. Även om hotet om markoffensiv (som var uppenbart givet mobiliseringen) påskyndade förhandlingarna och eventuellt förändrade delar till israelisk fördel så igångsattes offensiven först när avtalet var i princip klart. Dessutom begärdes ytterligare tidsfrist av FN för att hinna slutföra den. Den andra och mer rimliga tolkningen är att det handlade om ett sista försök att polera Israels skadade anseende genom en framgångsrik operation. Även det faktum att premiärministern den 6 augusti mötte PR-folk för att diskutera hur en bild av seger skulle kunna skapas tyder på detta.¹²⁶

Sammanfattningsvis så präglades det israeliska beslutsfattandet av oklara, orealistiska mål, ingen tidsplan eller politisk ”exit plan”. Det är dock tydligt att Hizbollahs taktiska framgångar, att motstå massiv bekämpning och samtidigt kunna fortsätta beskjutningen av norra Israel, stressade de israeliska be-

slutsfattarna som gradvis insåg att kriget inte gick som planerat. Viljan saknades till tidsödande och riskfyllda upprepningsoperationer med reservister och i förlängningen en trolig ockupation. Därigenom accepterades resolution 1701 som en väg ut, trots att det i praktiken inte löste Hizbollahproblemet. Därmed är hypotesen stärkt, Hizbollahs taktiska framgångar har på ett avgörande sätt påverkat det israeliska beslutsfattandet så att målsättningarna i slutändan sänktes.

Hypotes 2: Strategisk förändring

Även om kriget haft ett politiskt efterspel så präglades den inre miljön under kriget av konsensus inom politiken, media och den allmänna opinionen. Regeringen Olmert hade stort stöd för sitt agerande.¹²⁷ Tidigare konstaterad minskning i folkligt stöd berodde på Hizbollahs framgångar (hypotes 1). Slutsatsen är att den inre strategiska miljön i allt väsentligt varit konstant.

I den yttre miljön utgjordes de potentiella militära motståndarna av Iran och Syrien. Inga direkta operationer mot Israel genomfördes utan deras militära stöd till Hizbollah manifesterades främst i form av fortsatta vapenleveranser från Syrien. Hotet från Syrien värderades inte då kriget inledes. Beredskapen i Syrien bedömdes senare av Israels underrättelsetjänst vara den högsta sedan 1983. Inför möjligheten om en markoffensiv varnade Syrien att detta sågs som ett hot mot Damaskus och man skulle tvingas agera.¹²⁸ Inte heller detta förefaller ha påverkat det israeliska beslutsfattandet.

Politiskt, diplomatiskt och informationsmässigt uttalade USA vid krigsutbrottet sitt stöd till Israel och försökte även under bordet få Israel att agera militärt mot Syrien. Övriga västvärldens reaktioner var mer blandade, exempelvis ansåg Frankrike, Libanons mångåriga bundsförvant, inledningsvis Israels

bombningar vara oproportionerliga. Dock uttalade G8-länderna (inklusive Frankrike) sitt stöd till Israel vid ett möte den 16 juli. Ett trendbrott var att flera arabländer exempelvis Egypten, Saudiarabien och Gulfstaterna var positiva till Israels operation och fördömde Hizbollah.¹²⁹ Detta får ses med bakgrund av den större konfliktlinjen gentemot Iran.

Det internationella stödet minskade i takt med att förlusterna av civila och skadorna på libanesisk infrastruktur ökade. Vändpunkten var bombningen av Qana den 30 juli där 28 civila dödades. Orsaken till missödet var att listan på upptäckta mål var slut och IDF övergick till att bekämpa misstänkta punkter som hus i utkanten av byarna. Hizbollah exploaterade mediabilden av civila förluster genom att flytta dödade civila mellan olika platser.¹³⁰ Händelsen i Qana stärkte Hizbollah och ökade pressen på Israel att hitta en acceptabel väg ut ur kriget.

Israel upplevde att tidsfönstret för fortsatta operationer med omvärldens stöd började stängas, där särskilt USA var avgörande. En metodisk markoperation bedömdes ta en månad och det fanns ingen vilja eller externt politiskt stöd för att kvarstanna som ockupationsmakt. I detta läge valde Israel att acceptera den ambitionssänkning som resolution 1701 innebar.¹³¹

Sammanfattningsvis har det inte skett några radikala förändringar i den strategiska miljön. Däremot är det tydligt att Israel varit mycket medvetna om den yttre miljöns rammar, vilket gjorde dem sårbara även för mindre förändringar. Stödet minskade gradvis efter hand som tiden gick och radikalt efter bombningen av Qana. Därmed är hypotesen stärkt, den externa miljön har påverkat Israels beslutfattande så att målsättningarna sänkts. Dock har detta möjliggjorts genom Hizbollahs taktiska framgångar och dess följd effekter i form av tidsåtgång samt israeliska förluster och civila skadade.

Hypotes 3: Begränsade mål

Givet Israels ambitiösa mål med kriget är det tydligt att dessa inte uppnåddes, därmed är hypotesen falsifierad. Dock kan det konstateras att bilden av krigets utfall i allra högsta grad är föremål för tolkning.

Sammanfattning

I Libanonkriget finns det således stöd för hypotes 1 (taktiska framgångar) och i viss utsträckning hypotes 2 (strategisk förändring). Även här förefaller de vara beroende av varandra, eller snarare så har Hizbollahs taktiska framgångar skapat tid för diplomatisk påverkan på Israel. Hade flygbombningarna lyckats i högre grad så skulle Israel i princip kunnat avsluta kriget unilateralt men genom att förneka anfallarens måluppfyllnad har Hizbollah skapat utrymme för extern påverkan.

Diskussion och slutsatser

Vilka slutsatser kan dras efter analys av empirin? Först och främst får hypotes 1 (taktisk framgång) anses stärkt, det förefaller finnas ett orsakssamband mellan försvararens taktiska framgångar och strategisk framgång, genom att anfallarens vilja påverkas negativt. Dessutom är den ena alternativa förklaringen (H2: strategisk förändring) inte falsifierad utan tvärtom stärkt: förändringar i den externa strategiska miljön har påverkat utfallet. Däremot är den andra alternativa förklaringen (H3: begränsade mål) falsifierad som förklaring i studerade fall då angripna inte uppnådde sina ursprungliga målsättningar.

Detta resultat är inte ologiskt givet att hypoteserna inte är ömsesidigt uteslutande. Även om fokus har legat på att undersöka hur försvararen kunnat påverka utfallet till sin fördel genom taktiska framgångar, har det helt enkelt inte gått att utesluta effekten

av extern påverkan. Slutsatsen är att det skett både direkt och indirekt påverkan på angriparens vilja. I såväl Finland som Libanon har detta resulterat i försvararens relativa strategiska framgång genom att angriparens målsättningar inte har uppnåtts, vilket på längre sikt utvecklats till säkerhetsstrategiska framgångar. Annorlunda uttryckt: försvararen har genom att inte förlora kriget skapat förutsättningar för att kunna vinna freden.

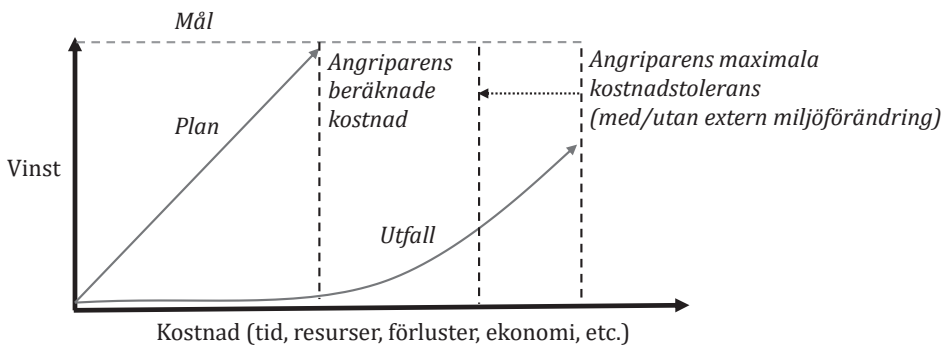
Däremot är det inte tydligt om de taktiska framgångarnas trend över tid har betydelse. I vinterkriget hade Finland tidiga framgångar som efter hand mattades av. Trenden i Libanon är inte lika tydlig givet att Israel inledningsvis uppfattade flyganfallen vara framgångsrika.

För att återkoppla till existerande teorier om svaga aktörers framgång så bygger logiken i dessa på att angriparen inte kan nå framgång med våldsmakt, exempelvis i gerillakrig. Denna studie har visat att svag aktörs framgång i korta konventionella krig beror på att angriparen väljer att inte vinna genom våldsmakt. Detta fenomen uppstår när delat mellan plan och utfall överskrider vad angriparen anser vara acceptabelt genom att de förnekas sina målsättningar i kombination med ökad kostnad. Vilken typ av kostnad som påverkar är aktörs- och kontextberoende, vilket illustreras av empi-

rin. Israels samlade förluster 2006 motsvarar en förmiddag på Karelska näset 1940. Det som är avgörande är angriparens förmåga att acceptera kostnad i vid bemärkelse. För någon aktör kan det vara stupade soldater, en annan ekonomi och en tredje politiskt anseende.

Statsskicket kan vara en faktor som påverkar vilken typ av strategisk förändring som är verkningsfull. Stalins totalitära Sovjet var okänsligt för internationell opinion men påverkades då anseendet fick sig en törn och framför allt av militära hot mot sin ekonomiska bas. Israel däremot är beroende av den internationella opinionens välvilja och därför mer känslig för förändringar av diplomati eller i informationsdomänen.

Dessutom kan det i båda fallen observeras hur indirekt och direkt påverkan samverkar. Mönstret förefaller vara att den strategiska miljön påverkas av taktiska framgångar, men inte tvärtom. Hur ser denna dynamik ut? Även om mekanismen inte har varit i fokus kan ett par observationer göras. De taktiska framgångarna skapar tid och manöverutrymme för förändring av den strategiska miljön och denna indirekta påverkan kan i sin tur påverka angriparens kostnadstolerans. Den yttre indirekta förändringen både möjliggörs av och blir en katalysator för de taktiska framgångar. Den taktiska framgången

Figur 7: Dynamiken mellan plan och utfall med extern påverkan.

kan ses som en nödvändig förutsättning för att den strategiska miljön ska hinna påverka. Tidiga taktiska motgångar för försvararen innebär i regel *fait accompli* och extern påverkan omöjliggörs. Sammanhanget mellan plan, utfall (påverkat av taktisk framgång) och strategisk förändring kan illustreras med *Figur 7*.

Denna dynamik kan även illustreras med begreppet kulminationspunkt. Om angriparens strategiska kulminationspunkt (där kostnaden överstiger vinsten) nås innan försvararen kulminerar taktiskt (förmågan till motstånd kollapsar) så uppstår möjlighet till framgång för den svage.

Gemensamt för båda krigen kan sägas vara att de genom försvararens taktiska framgångar eskalerats från ett litet krig till vad Robert Kaplan i en essä kallar ett *inbetween war*.¹³² Ett litet krig kan föras av professionella utan påverkan på samhället medan ett stort krig kan handla om nationell överlevnad och mobiliserar hemmafronten. Mittemellankriget påverkar däremot samhället trots att det inte upplevs hota dess existens. Även om Kaplan utgår från demokratiska staters svårigheter med dessa krig så känns mönstret även igen i vinterkriget. I båda studerade fallen har krigen som inledningsvis avsågs snabbt klaras av med tillgängliga resurser i slutändan krävt mobilisering av ansevärd resurser till stor kostnad. Genom försvararens taktiska framgångar tvingades angriparen således höja insatserna så mycket att förändringar i den strategiska miljön (intern och extern) började påverka viljan.

Om man går bortom den klassiska synen på seger-nederlag så framstår verkligheten (i likhet med Clausewitz verkliga krig) snarare som en tvekamp mellan aktörer med begränsade målsättningar. I denna dynamik finns det utrymme för direkt påverkan på angriparen och dess vilja så att denne väljer

att sänka målsättningarna, trots möjligheten att vinna med ytterligare våldsmakt. Denna direkta påverkan är dessutom sannolikt en förutsättning för att även extern påverkan ska hinna ge effekt.

Sammanfattningsvis så är den teoretiska ambitionen att förfina en typologisk teori som förklarar utfall i asymmetriska, korta konventionella krig uppfylld. Genom att studera två fall diametralt olika fall och därigenom isolera kontrollvariablerna så blir slutsatserna generaliserbara även till andra korta konventionella krig där försvararen nått framgång, även om antalet av dessa avvikande fall är begränsat. Därmed har en middle-range theory skapats som avser den underkategori av fall som hittillsvarande teorier inte kunnat förklara.

Ur ett mer professionsnära perspektiv kan slutsatserna bidra med kontext till svensk Militärstrategisk doktrin 16-MSD16. Denna introducerade en tudelad ambitionsnivå i det militärstrategiska konceptet där försvarsoperationer antingen genomförs i syfte att "vinna krig (med andra parter)" alternativt "undvika att förlora (enskilt)".¹³³ Vad syftet är med att undvika att förlora är inte helt tydligt. Formuleringen är även lite olycklig och har i debatten kallats för nederlagsdoktrin.¹³⁴ Eftersom utfallet vinna-förlora är ett kontinuum kan syftet ses som att förneka motståndaren måluppfyllnad för att möjliggöra en politisk lösning eller skapa möjligheter för extern (indirekt) påverkan och i förlängningen säkerhetsstrategisk framgång. Dessutom visar artikeln att undvika förlust inte endast innebär att undvika strid eller att genomföra utdraget gerillakrig (fria kriget). Tvärtom är konventionella stridskrafter och metoder nödvändiga för eftersom de kan skapa taktiska framgångar även i ett tidigt skede.

Givet denna studies kvalitativa ansats vore det lämpligt att pröva hypoteserna även med kvantitativa metoder. Då urvalet av lämpliga fall är begränsat skulle analysenheterna behöva vara slag eller operationer för att analysera taktisk framgång med högre upplösning.

Även kvalitativa studier av ytterligare fall skulle utsätta teorierna för ytterligare empirisk prövning, särskilt om fallen i väsentliga avseenden skiljer sig. Exempel kan vara krig med mer omfattande sjö- och luftstrider, för att undersöka om möjligheterna att uppnå de taktiska framgångarna är beroende av markarens mer fragmenterade miljö. Även djupare analys av angriparens beslutsprocesser exempelvis genom processspårning hade varit välkommet.

Taktisk nivå har i artikeln betraktats som en svart låda, men trots detta går det inte att undgå att notera vissa gemensamma drag i hur den taktiska framgången uppnåddes, exempelvis genom god anda, förmågan att undgå bekämpning och ett rörligt uppträ-

dande med mindre självständiga förband. Detta kan studeras specifikt i kontexten korta, konventionella och styrkeasymmetriska krig.

Det mest intressanta uppslaget vore dock att fortsatt studera dynamiken mellan påverkan av taktiska framgångar och extern strategisk förändring på angriparen, särskilt kopplat till tidsperspektivet. Är taktiska framgångar en förutsättning för att extern strategisk påverkan ska hinna verka? Är det tidiga taktiska framgångar som påverkar angriparen mest? Kan detta förstärkas med hjälp av informationsoperationer? Hur påverkar strategisk miljöförändring möjligheterna till taktisk framgång?

Slutligen så kan man med en mer professionsnära ansats studera hur svensk doktrin utnyttjar (eller skulle kunna utnyttja) dynamiken mellan direkt-indirekt påverkan på kort sikt och hur detta kan kombineras med gerillakrigets långsiktiga påverkan.

Författaren är överstelöjtnant vid Södra skånska regementet, P7.

Noter

1. ”De socialistiska rådsrepublikerna vann men det lilla tappra Finland kom in som god tvåa” – karaktären Vanhala i Linna, Väinö: *Okänd Soldat*, Almqvist & Wiksell, Uppsala 1955/1981, s 444.
2. Artikeln är en omarbetad och förkortad version av författarens masteruppsats *Den relativa segern – om svaga aktörers framgång i korta konventionella krig*, vilken utgjorde examensarbete vid Högre officersprogrammet.
3. Ångström, Jan: ”Evaluating Rival Interpretations of Asymmetric War” i Haug, Karl Erik (red): *Conceptualising modern war*, Hurst, London 2011, s 35.
4. Biddle, Stephen D: *Military Power: Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*, Princeton University Press, Princeton 2004, s 5-6.
5. Clausewitz, Carl von: *Om kriget*, Bonnier fakta, Stockholm 1991, s 31, s 45.
6. *Ibid*, s 45-56.
7. Duyvesteyn, Isabelle: ”Understanding Victory and Defeat: Some Conclusions” och Ångström, Jan: ”Introduction: The Problem of Victory and Defeat in Modern War”, båda i Ångström, Jan och Duyvesteyn, Isabelle (red): *Understanding victory and defeat in contemporary war*, Routledge/Taylor & Francis Group, London; New York 2007.
8. *Op cit*, Clausewitz, Carl von, se not 5, s 32-34; Mandel, Robert: *The Meaning of Military Victory*, Lynne Rienner Publishers, Boulder 2006, s 35-49; Mandel, Robert: ”Reassessing Victory in Warfare”, *Armed Forces & Society*, 33:4, 2007, s 461-469. Mandel använder begreppen

- militär* respektive *strategisk* seger men dessa motsvaras i artikeln av *strategisk* och *säkerhetsstrategisk* seger.
9. Ibid, Mandel, Robert: "Reassessing Victory in Warfare", s 464-465.
  10. Johnson, Dominic och Tierney, Dominic: *Failing to Win: Perceptions of Victory and Defeat in International Politics*, Harvard University Press, Cambridge 2006, s 21-36, s 37-76.
  11. Se sammanfattning i op cit, Biddle, Stephen, se not 4, s 15-17.
  12. Op cit, Biddle, Stephen, se not 4; Liddell-Hart, Basil H: *Strategy*, (2:a rev uppl), Plume, New York 1967/1991.
  13. Op cit, Biddle, Stephen, se not 4, s 23-25.
  14. Op cit, Clausewitz, Carl von, se not 5, s 45-46.
  15. Ibid, s 42; Reiter, Dan: "Exploring the Bargaining Model of War", *Perspective on Politics* 11:1, 2003, s 27-29; Schelling, Thomas C: *The Strategy of Conflict*, 8:e tryckn, Harvard University Press, Cambridge 1981, s 5.
  16. Fearon, James D: "Rationalist Explanations for War", *International Organization*, 49 (3), 1995, s 390-409; ibid, Reiter, Dan, s 30; Weisiger, Alex: *Logics of War: Explanations for Limited and Unlimited Conflicts*, Cornell University Press, Ithaca 2013, s 35-36.
  17. Ibid, Weisiger, Alex.
  18. Bueno de Mesquita, Bruce; Morrow, James D; Siverson, Randolph M och Smith, Alastair: "An Institutional Explanation of the Democratic Peace", *The American Political Science Review* 93:4, 1999; Desch, Michael C: *Power and Military Effectiveness. The Fallacy of Democratic Triumphalism*, Johns Hopkins University Press, Baltimore 2008; Reiter, Dan och Stam, Allan C: "Democracy and Battlefield Military Effectiveness", *Journal of Conflict Resolution* 42:3, 1998.
  19. Gray, Colin S: *The Strategy Bridge – Theory for Practice*, Oxford University Press, Oxford 2010, s 18.
  20. De övriga är organisatorisk-, konfigurativ- respektive normasymmetri. Op cit, Ångström, Jan, se not 3.
  21. Arreguín-Toft, Ivan: "Contemporary Asymmetric Conflict Theory in Historical Perspective", *Terrorism and Political Violence*, 24:4, 2012, s 635-636.
  22. Fuller, JFC: *The Foundations of the Science of War*, Hutchinson & Co, London 1926, s 56-58.
  23. Record, Jeffrey: *Beating Goliath: Why Insurgencies Win*, Potomac Books, Washington 2007.
  24. För en sammanfattning se Arreguín-Toft, Ivan: *How the Weak Win Wars: A Theory of Asymmetric Conflict*, Cambridge University Press, New York 2005, s 10-13.
  25. Thornton, Rod: *Asymmetric Warfare: Threat and Response in the Twenty-First Century*, Polity Press, Cambridge; Malden 2007, s 1-24.
  26. Op cit, Ångström, Jan, se not 3, s 43-47.
  27. Merom, Gil: *How Democracies Lose Small Wars: State, Society, and the Failures of France in Algeria, Israel in Lebanon, and the United States in Vietnam*, Cambridge University Press, Cambridge; New York 2003; Merom, Gil: "The Origins and Implications of Western Counterinsurgency Failures" i op cit, Ångström, Jan och Duyvesteyn, Isabelle (red), se not 7.
  28. Op cit, Reiter, Dan och Stam, Allan C, se not 18.
  29. Mack, Andrew: "Why Big Nations Lose Small Wars: The Politics of Asymmetric Conflict", *World Politics* 27:2, 1975.
  30. Sullivan, Patricia L: "War Aims and War Outcomes: Why Powerful States Lose Limited Wars", *Journal of Conflict Resolution*, 51:3, 2007.
  31. Op cit, Ångström, Jan, se not 3, s 40-43.
  32. Arreguín-Toft, Ivan: "How the Weak Win Wars", *International Security* 26:1, 2001; op cit, Arreguín-Toft, Ivan, se not 24.
  33. Resonemanget är något förenklat i denna artikel, om angriparen tillämpar en indirekt strategi ("barbari") blir gerillakrig därmed inte en tvärtom-strategi: op cit, Arreguín-Toft, Ivan, se not 24, s 23-47.
  34. Op cit, Weisiger, Alex, se not 16, s 2; op cit, Arreguín-Toft, Ivan, se not 24, s 46.
  35. Op cit, Arreguín-Toft, Ivan, se not 24, s 3.
  36. Ibid, s 32-33; Käihkö, Ilmari: "All krigföring är av hybrid natur" *Statsvetenskaplig Tidskrift* 118:4, 2016; Smith, MLR: "Guerrillas in the Mist: Reassessing Strategy and Low Intensity Warfare", *Review of International Studies* 29:1, 2003; op cit, Ångström, Jan, se not 3, s 40-43.
  37. Op cit, Gray, Colin S, se not 19, s 18.
  38. Ibid, s 18.
  39. Westberg, Jacob: *Svenska Säkerhetsstrategier – 1810-2014*, Studentlitteratur, Lund 2015, s 17-23.
  40. Op cit, Gray, Colin S, se not 19, s 18.

41. Ibid, s 80; op cit, Mandel, Robert: *Reassessing Victory in Warfare*, se not 8, s 466-469.
42. Op cit, Mandel, Robert: *The Meaning of Military Victory*, se not 8, s 121.
43. Op cit, Mandel, Robert: *Reassessing Victory in Warfare*, se not 8, s 464-465.
44. Informationskontroll, militär avskräckning, politiskt självbestämmande, ekonomisk återuppbyggnad, social rättvisa samt diplomatisk respekt, se Mandel, Robert: "Defining Postwar Victory" i op cit, Ångström, Jan och Duyvesteyn, Isabelle (red), se not 7, s 469.
45. Op cit, Gray, Colin S, se not 19, s 80.
46. Ibid, s 80-81.
47. Op cit, Sullivan, Patricia L, se not 30.
48. Op cit, Weisiger, Alex, se not 16, s 33-42.
49. Op cit, Reiter, Dan, se not 15, s 31.
50. Op cit, Westberg, Jakob, se not 39, s 25.
51. George, Alexander L och Bennett, Andrew: *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*, MIT Press, Cambridge 2005, s 11-12, s 18.
52. Ibid, s 233-262.
53. Ibid, s 83-84.
54. Biddle, Stephen D och Friedman, Jeffrey Allan: *The 2006 Lebanon Campaign and the Future of Warfare: Implications for Army and Defense Policy*, Strategic Studies Institute, US Army War College, Carlisle 2008.
55. Se op cit, George, Alexander L och Bennett, Andrew, se not 51, s 25-27, för diskussion om nödvändiga och tillräckliga förhållanden.
56. Exempelvis op cit, Reiter, Dan och Stam, Allan C, se not 18, s 270 om databasen HERO.
57. Op cit, Johnson, Dominic och Tierney, Dominic, se not 10; Johnson, Dominic och Tierney, Dominic: "In the Eye of the Beholder: Victory and Defeat in US Military Operations" i op cit, Ångström, Jan och Duyvesteyn, Isabelle (red), se not 7.
58. Brunila, Kai: "Landstridskrafterna" i Ekberg, Henrik (red): *Finland i krig*, (rev och kompletterad uppl), Schildt, Esbo 2001, s 101-104; Van Dyke, Carl: *The Soviet Invasion of Finland, 1939-40*, F Cass, London; Portland 1997, s 35-40.
59. Ibid, Brunila, Kai, s 106-21.
60. Ibid, s 121-129.
61. Bruun, Carl-Erik: "Luftstridskrafterna" i op cit, Ekberg, Henrik (red), se not 58, s 194-212; Ekman, Per-Olof: "Sjöstridskrafterna" i op cit, Ekberg, Henrik (red), se not 58, s 170-193.
62. Op cit, Brunila, Kai, se not 58, s 129-147.
63. Edwards, Robert: *Finska vinterkriget*, Forum, Stockholm 2007, s 77.
64. Op cit, Brunila, Kai, se not 58, s 246-247; op cit, Edwards; Robert, se not 63, s 54; Jakobsson, Max: *Vinterkrigets Diplomati*, PA Norstedt & Söners Förlag, Stockholm 1967, s 80; op cit, Van Dyke, Carl, se not 58, s 1-3, s 8-10.
65. Op cit, Edwards; Robert, se not 63, s 70-72, s 155; ibid, Jakobsson, Max, s 100-102; op cit, Van Dyke, Carl, se not 58, s 11-23.
66. Op cit, Jakobsson, Max, se not 64, s 158-164; Rentola, Kimmo: "Intelligence and Stalin's Two Crucial Decisions in the Winter War, 1939-40", *The International History Review*, 35:5, 2013, s 1089, s 1096.
67. Op cit, Edwards; Robert, se not 63, s 93, s 99; op cit, Jakobsson, Max, se not 64, s 136-137; ibid, Rentola, Kimmo, s 1090-1096.
68. Op cit, Edwards, Robert, se not 63, s 278, s 289-295, s 240-241.
69. Ibid, s 267-275; op cit Van Dyke, Carl, se not 58, s 262-263.
70. Op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1103; Öhquist, Harald: *Vinterkriget 1939-40 ur min synvinkel*, Söderström & C:o Förlagsaktiebolag, Helsingfors 1949, s 318-337.
71. Op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1105.
72. Op cit, Brunila, Kai, se not 58, s 106-118.
73. Ibid, s 121-123, s 126-127.
74. Op cit, Bruun, Carl-Erik, se not 61, s 194-212; op cit, Ekman, Per-Olof, se not 61, s 168-193.
75. Op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1103.
76. Op cit, Brunila, Kai, se not 58, s 148-149; op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1104.
77. Op cit, Jakobsson, Max, se not 64, s 163-164, s 200-204, s 211-215.
78. Op cit, Edwards, Robert, se not 63, s 272-273.
79. Kulkov, EN; Rzheshhevskii, Oleg Aleksandrovich och Shukman, Harold (red): *Stalin and the Soviet-Finnish War, 1939-1940*, F Cass, London; Portland 2002, s 241, s 267; op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1096.
80. Op cit, Brunila, Kai, se not 58, s 127-131; op cit, Edwards; Robert, se not 63, s 245-247; op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1103; op cit Van Dyke, Carl, se not 58, s 103-105, 135-138, 244.

81. Op cit, Brunila, Kai, se not 58, s 127-128; op cit, Edwards, Robert, se not 63, s 247; op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1096-1097.
82. Op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1090; op cit Van Dyke, Carl, se not 58, s 77.
83. Op cit Van Dyke, Carl, se not 58, s 192; op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1090, s 1097.
84. Op cit, Jakobsson, Max, se not 64, s 22, s 135-136; op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1090-1091, s 1094-1096.
85. Op cit, Jakobsson, Max, se not 64, s 176, s 189-192, s 215-221; op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1097-1098.
86. Op cit, Edwards, Robert, se not 63, s 164-266; op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1102-1103.
87. Op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1098-1100, s 1103-1105.
88. Ibid, s 1100-1103.
89. Op cit, Brunila, Kai, se not 58, s 152-154; op cit, Rentola, Kimmo, se not 66, s 1096-1097.
90. Achcar, Gilbert och Warschawski, Michel: *The 33-Day War: Israel's War on Hezbollah in Lebanon and Its Consequences*, Paradigm Publishers, Boulder 2007, s 4-36; Harel, Amos och Isacharoff, Avi: *34 Days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, Palgrave Macmillan, New York 2008, s 17-26.
91. Ibid, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, s 2-5, s 11-13, s 45-50, s 250; Johnson, David E: *Hard Fighting: Israel in Lebanon and Gaza*, RAND, Santa Monica 2011, s 45-54; Tzabag, Shmuel: "Ending the Second Lebanon War: The Interface between the Political and Military Echelons in Israel", *Israel Affairs*, 19:4, 2013, s 640, s 644.
92. Op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 91-93.
93. Ibid, s 99-190; op cit, Johnson, David E, se not 91, s 184.
94. Op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 125-143, s 149-151, s 173-178.
95. Ibid, s 215-240.
96. Ibid, s 63-65, s 77-90; Cordesman, Anthony H; Sullivan, William D och Sullivan, George: *Lessons of the 2006 Israeli-Hezbollah War*, CSIS Press, Washington 2007, s 6-9; Kober, Avi: "The Israel Defense Forces in the Second Lebanon War: Why the Poor Performance?", *Journal of Strategic Studies*, 31:1, 2008, s 9-10; op cit, Tzabag, Shmuel, se not 91, s 645-646.
97. Op cit, Tzabag, Shmuel, se not 91, s 646-647.
98. Op cit, Cordesman, Anthony H; Sullivan, William D och Sullivan, George, se not 96, s 6-35; op cit, Tzabag, Shmuel, se not 91, s 648.
99. Op cit, Cordesman, Anthony H m fl, se not 96, s 6-7; op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 84-90, s 119-123, s 152-154; op cit, Tzabag, Shmuel, se not 91, s 645-646.
100. Op cit, Cordesman, Anthony H m fl, se not 96, s 23-27; United Nations Security Council: Resolution 1701 (UNSCR 1701), 2006.
101. United Nations Security Council: Resolution 1559 (UNSCR 1559), 2004.
102. Op cit, Cordesman, Anthony H m fl, se not 96, s 4-35; Krishnappa, V: "Who Won the Second Israel-Lebanon War?", *Strategic Analysis*, 31:1, 2007; Schweitzer, Yoram: "'Divine Victory' and Earthly Failures: Was the War Really a Victory for Hizbollah?" i Elran, Meir och Brom, Shlomo (red): *The Second Lebanon War: strategic perspectives*, Institute for National Security Studies, Tel Aviv 2007.
103. Op cit, Cordesman, Anthony H m fl, se not 96, s 16-17; op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 238.
104. Op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 108, s 244-248; Levy, Yagil: "The Second Lebanon War: Examining 'Democratization of War' Theory", *Armed Forces & Society*, 36:5, 2010, s 786, s 797-798; op cit, Tzabag, Shmuel, se not 91, s 648, s 653.
105. Ben Meir, Yehuda: "Israeli Public Opinion and the Second Lebanon War" i op cit, Elran, Meir och Brom, Shlomo (red), se not 102; op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 242-248.
106. "Report of the Secretary-General on the Implementation of Security Council Resolution 1701 (2006)", United Nations Security Council, S/2015/475, 2015; Zisser, Eyal: "Decade of Decisions: Lebanon and Syria, from the Second Lebanon War to the Syrian Civil War" i Dekel, Udi, Siboni, Gabi och Einav, Omer (red): *The quiet decade: in the aftermath of the Second Lebanon War, 2006-2016*, Institute for National Security Studies, Tel Aviv 2017, s 100-101; Shaikh, Shaan och Williams, Ian: "Hezbollah's Missiles and Rockets: An Overview", Center for Strategic & International Studies, Washington 2018, https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/180705_Williams_

- HezbollahMissiles_v3.pdf?ielRXZ5adBrSiN.mh5wFqjRZbXV8IBul*, (2020-04-03).
107. Berti, Benedetta: "The Lebanese Political Arena, 2006–2016: A Turbulent Decade" i Dekel, Udi; Siboni, Gabi och Einav, Omer (red): *The quiet decade: in the aftermath of the Second Lebanon War, 2006–2016*, Institute for National Security Studies, Tel Aviv 2017; Hazbun, Waleed: "Assembling Security in a 'weak State': the Contentious Politics of Plural Governance in Lebanon since 2005", *Third World Quarterly*, 37:6, 2016, s 1053; op cit, Zisser, Eyal, se not 106.
108. Op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 128-130.
109. Exum, Andrew: *Hizballah at War: A Military Assessment*, The Washington Institute for Near East Policy, Washington 2006, s 8; Siboni, Gabi: "The Military Campaign in Lebanon" i op cit, Elran, Meir och Brom, Shlomo (red), se not 102, s 62-63.
110. Op cit, Cordesman, Anthony H m fl, se not 96, s 10-11; op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 91-93.
111. Elran, Meir: "The Civilian Front in the Second Lebanon War" i op cit, Elran, Meir och Brom, Shlomo (red), se not 102; op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 92-93, s 119-122, s 170-173, s 238.
112. Op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 122.
113. Ibid, s 125-143, s 149-151, s 173-178.
114. Ibid, s 215-240.
115. Op cit, Biddle, Stephen D och Friedman, Jeffrey Allan, se not 54, s 33; op cit, Cordesman, Anthony H m fl, se not 96, s 5, s 18.
116. Op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 101-102.
117. Op cit, Exum, Andrew, se not 109, s 11-12; op cit, Johnson, David E, se not 91, s 47.
118. Op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 84-90, s 152-154.
119. Ibid, s 145-147; op cit, Johnson, David E, se not 91, s 65.
120. Op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 107-109.
121. Ibid, s 120-121, s 152-154, s 172, s 191-193; op cit, Levy, Yagil, se not 104, s 791-793, s 797; op cit, Kober, Avi, se not 96, s 10-14; op cit, Johnson, David E, se not 91, s 25.
122. Op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 170-173, s 192-193.
123. Op cit, Elran, Meir, se not 111, s 105; op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 151-154, s 183-185.
124. Op cit, Ben Meir, Yehuda, se not 104; op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 187-189.
125. Op cit, Harel, Amos och Isacharoff, Avi, se not 90, s 208-213.
126. Ibid, s 201, s 216-219.
127. Ibid, s 107-109.
128. Ibid, s 88, s 154-155.
129. Ibid, s 81-82, s 102-107.
130. Ibid, s 118, s 159-163.
131. Ibid, s 159-167.
132. Kaplan, Robert D: "On Forgetting the Obvious", *The American Interest* 02:6, <https://www.the-american-interest.com/2007/07/01/on-forgetting-the-obvious/>, (2020-04-03).
133. *Militärstrategisk Doktrin – MSD 16*, Försvarsmakten, Stockholm 2016, s 54-55.
134. Bergman, David: "Att undvika nederlagsdoktrin – Defaitism är farligare än övermod", *KKrVAHT*, 1. häftet 2018, s 54-60.